

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра криміналістики та судової медицини**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор НАВС
полковник поліції
Станіслав ГУСАРЄВ
2023

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КРИМІНАЛІСТИКА

Статус дисципліни – обов’язкова
Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань – 08 Право
Спеціальність – 081 Право
Освітня програма – Право
Форми здобуття вищої освіти – денна, заочна
Мова викладання – українська
Форма підсумкового контролю – екзамен

Київ – 2023 рік

Розробники:

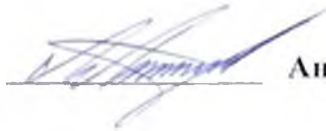
Вадим Пясковський – професор кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, професор
Поліна Антошок – професор кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент
Ірина Сорока – викладач кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри криміналістики та судової медицини

Протокол від 21 грудня 2023 року № 9.

Завідувач кафедри

криміналістики та судової медицини

Андрій АНТОШУК

Схвалено науково-методичною радою НАВС

Протокол від 22 грудня 2023 року, протокол № 15.

Голова науково-методичної ради

Станіслав ГУШАРСЬВ

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).

протокол засідання кафедри
 від __. __. 202_ № __
 Завідувач кафедри

протокол науково-методичної ради
 від __. __. 202_ № __
 Голова НМР

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).

протокол засідання кафедри
 від __. __. 202_ № __
 Завідувач кафедри

протокол науково-методичної ради
 від __. __. 202_ № __
 Голова НМР

1. Загальні відомості про навчальну дисципліну

Предмет вивчення навчальної дисципліни є закономірності механізму кримінальних правопорушень, виникнення інформації про кримінальне правопорушення і його учасників, а також закономірності збирання, дослідження, оцінки і використання доказів і заснованих на пізнаннях цих закономірностей засобах і методах судового дослідження і запобігання кримінальним правопорушенням.

Мета й завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Криміналістика» є засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних положень науки криміналістики, оволодіння навичками використання криміналістичної техніки, призначення судових експертиз, проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні, а також методикою розслідування окремих видів кримінальних правопорушень, підслідних слідчим підрозділам Національної поліції.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Криміналістика» є:

- комплексний розгляд теоретичних основ науки криміналістики;
- опанування здобувачами понятійного апарату науки криміналістики;
- вивчення закономірностей, діяльності та механізму кримінального правопорушення;
- набуття вмінь використовувати вищевказані закономірності в діяльності з виявлення, фіксації, вилучення та зберігання доказів;
- ознайомлення здобувачів із сучасними методами збирання і дослідження доказів;
- оволодіння практичними навичками щодо застосування сучасних методів криміналістики в практичній діяльності з розслідування та попередження кримінальних правопорушень.

Пререквізити: «Юридична логіка», «Юридична деонтологія», «Інформаційні технології», «Теорія держави та права», «Судові та правоохоронні органи України», «Кримінальне право», «Кримінальний процес».

Постреквізити: «Оперативно-розшукова діяльність», «Кримінологія», «Досудове розслідування».

Перелік компетентностей відповідно до освітньо-професійної програми «Право» ступеня вищої освіти бакалавра:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК9. Здатність використовувати бази даних органів юстиції та інформаційні технології необхідні під час здійснення юридичної діяльності.

СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

Програмні результати навчання:

РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

РН 14. Використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності.

РН 17. Працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- предмет криміналістики, місце криміналістики в системі юридичних наук;

- систему криміналістики, характеристику складових елементів системи криміналістики;

- закономірності об'єктивної дійсності, що вивчаються криміналістикою;

- завдання криміналістики на сучасному етапі розвитку суспільства;

- поняття, сутність та класифікацію методів криміналістики, критерії допустимості спеціальних методів криміналістики в кримінальному судочинстві;

- поняття криміналістичної ідентифікації, її значення у слідчій, експертній і судовій діяльності, наукові засади криміналістичної ідентифікації;

- поняття та класифікацію ідентифікаційних ознак, вимоги до них;

- поняття і сутність ідентифікаційного поля та ідентифікаційного періоду;

- види та форми криміналістичної ідентифікації, об'єкти і суб'єкти криміналістичної ідентифікації;

- поняття, сутність і наукові засади криміналістичної діагностики;
- поняття, завдання та джерела криміналістичної техніки, правові, організаційні, етичні і тактичні засади використання техніко-криміналістичних засобів;
- особливості застосування судової фотографії для фіксації окремих об'єктів: місця події, трупа, речових доказів, живих осіб;
- особливості застосування судового відеозапису, його види, методи, прийоми і засоби;
- предмет, систему і завдання трасології, наукові засади трасології;
- види та характеристику слідів людини, транспортних засобів, знарядь злочину і інструментів;
- поняття судової балістики, її наукові засади, види та характеристику об'єктів балістичного дослідження;
- поняття, види та наукові засади криміналістичного дослідження документів;
- поняття письма, письмової мови та почерку, ознаки письмової мови і почерку, їх класифікацію та ідентифікаційне значення;
- види підробки документів, ознаки зміни тексту документу та способи їх виявлення;
- правила поводження з предметами та документами, що є речовими доказами;
- метод словесного портрету, загальні вимоги та методика його складання;
- поняття, завдання, значення і види використання спеціальних знань у кримінальному судочинстві;
- поняття, сутність та види судових експертиз, систему судово-експертних закладів України;
- поняття і види зразків для порівняльного дослідження, вимоги до них, правила і тактика отримання зразків;
- поняття криміналістичної тактики, її систему та завдання, взаємозв'язок криміналістичної тактики з криміналістичною технікою і методикою;
- поняття та класифікацію криміналістичних версій, етапи їх побудови та перевірки;
- поняття і сутність планування розслідування, принципи планування розслідування, особливості окремих видів планування розслідування;
- поняття, сутність і види тактичних операцій (комбінацій), їх значення і використання у розкритті та розслідуванні кримінальних правопорушень;
- поняття та сутність тактичного рішення слідчого, умови, що визначають прийняття і реалізацію тактичних рішень;
- поняття, сутність та види слідчих ситуацій, компоненти слідчих ситуацій;
- тактичні особливості проведення окремих слідчих (розшукових) дій;
- поняття, сутність і завдання криміналістичної методики, принципи та джерела криміналістичної методики;
- структуру видової методики розслідування кримінальних

правопорушень;

- поняття, сутність та елементи криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень;

- поняття, принципи та форми взаємодії слідчих і оперативних підрозділів;

- особливості розслідування окремих видів кримінальних правопорушень;

вміти:

- аналізувати і оцінювати первинну інформацію, яка містить ознаки кримінального правопорушення;

- використовувати техніко-криміналістичні засоби для виявлення, фіксації та вилучення слідів, інших речових доказів, фіксації ходу та результатів слідчих (розшукових) дій;

- кваліфіковано готувати і призначати різні види криміналістичних та інших експертиз;

- використовувати при розслідуванні кримінальних правопорушень дані криміналістичних обліків;

- формулювати версії і визначати напрямки розслідування кримінальних правопорушень, планувати проведення слідчих (розшукових) дій;

- тактично кваліфіковано проводити слідчі (розшукові) дії;

- ефективно взаємодіяти з правоохоронними органами при розслідуванні кримінальних правопорушень;

- оцінювати слідчі ситуації та приймати оптимальні тактичні рішення при розслідуванні окремих видів кримінальних правопорушень;

- приймати рішення, спрямовані на попередження кримінальних правопорушень за матеріалами розслідування конкретного кримінального провадження.

2. Структура навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни			
	денна форма здобуття вищої освіти		заочна форма здобуття вищої освіти	
	д/б	ксф	д/б	ксф
Кількість кредитів ECTS– 8	Рік підготовки			
	3-й	3-й		
	Семестр			
	5-й, 6-й	5-й, 6-й		
Загальна кількість годин – 240	Лекції			
	16 год.	16 год.		
	Семінарські			
	20 год.	20 год.		
	Практичні			
	84 год.	84 год.		

	Самостійна робота			
	120 год.	120 год.		
	Вид контролю			
	Залік, екзамен			

3. Тематичний план (денна форма навчання, державне замовлення)

Назви тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	сем	п.	с.р.		л	сем.	п.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Тема 1. Загальні положення науки криміналістики	10	2	2		6					
Тема 2. Методологічні засади криміналістики	6		2		4					
Тема 3. Криміналістична ідентифікація і діагностика	12	2	2	4	4					
Тема 4. Загальні положення криміналістичної техніки	10	2	2	2	4					
Тема 5. Криміналістична фотографія і відеозйомка	10			4	6					
Тема 6. Криміналістичне дослідження слідів (трасологія, дактилоскопія)	14	2		6	6					
Тема 7. Криміналістичне дослідження матеріалів, речовин та виробів	8			4	4					
Тема 8. Криміналістичне дослідження зброї, боєприпасів, вибухових речовин і пристроїв та слідів їх застосування (зброєзнавство)	10			4	6					
Тема 9. Криміналістичне дослідження документів (документознавство)	10			6	4					
Тема 10. Ідентифікація особи за ознаками зовнішності (габітоскопія)	8			4	4					
Тема 11. Криміналістичне дослідження звукових слідів (фоноскопія)	8		2	2	4					

Тема 12. Криміналістичне дослідження слідів запаху (одорологія)	6			2	4					
Тема 13. Інформаційно-довідкове забезпечення розслідування кримінальних правопорушень (криміналістична реєстрація)	8			4	4					
Тема 14. Загальні положення криміналістичної тактики	10	2	2		6					
Тема 15. Криміналістична версія. Організація та планування розслідування	10	2		2	6					
Тема 16. Тактика огляду	10	2		6	2					
Тема 17. Тактика обшуку	10			6	4					
Тема 18. Тактика допиту	10			6	4					
Тема 19. Тактика пред'явлення для впізнання	10			6	4					
Тема 20. Тактика слідчого експерименту	10			6	4					
Тема 21. Тактика використання спеціальних знань під час досудового розслідування.	10			4	6					
Тема 22. Загальні положення криміналістичної методики	10	2	2		6					
Тема 23. Розслідування кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи	10		2	2	6					
Тема 24. Розслідування кримінальних правопорушень проти власності	10		2	2	6					
Тема 25. Розслідування кримінальних правопорушень проти статевої свободи і статевої недоторканості особи	10		2	2	6					
Усього годин з дисципліни	240	16	20	84	120					

4. Плани семінарських і практичних занять

Денна форма навчання, державне замовлення

Тема 1. Загальні положення науки криміналістики – 2 години

Навчальні питання до семінарського заняття

1. Предмет криміналістики. Розвиток наукових уявлень про предмет криміналістики.
2. Принципи криміналістики, закони розвитку науки криміналістики.
3. Загальні та окремі завдання криміналістики. Завдання криміналістики на сучасному етапі розвитку суспільства і формування правової держави.
4. Система криміналістики. Загальна теорія, окремі криміналістичні теорії і вчення.

Тема 2. Методологічні засади криміналістики – 2 години

Навчальні питання до семінарського заняття

1. Поняття та зміст методології криміналістики.
2. Поняття, класифікація та характеристика методів криміналістики.
3. Критерії допустимості спеціальних методів криміналістики в кримінальному судочинстві.

Тема 3. Криміналістична ідентифікація і діагностика – 6 години

Навчальні питання до семінарського заняття

1. Поняття і наукові засади криміналістичної ідентифікації, її значення у слідчій, експертній і судовій діяльності.
2. Види та форми криміналістичної ідентифікації. Ідентифікаційні ознаки і властивості, їх класифікація.
3. Ототожнення і встановлення групової належності. Об'єкти і суб'єкти криміналістичної ідентифікації.
4. Процес криміналістичної ідентифікації. Методика ідентифікаційних досліджень.
5. Поняття і сутність криміналістичної діагностики. Наукові засади криміналістичної діагностики.

Навчальні питання до практичного заняття

1. Опитування з навчальних питань:
 - 1.1. Поняття та сутність встановлення групової належності. Об'єкти групофікації.
 - 1.2. Групофікація як самостійний метод дослідження. Встановлення групової належності як стадія ідентифікації.
 - 1.3. Поняття і сутність криміналістичної діагностики. Діагностичні завдання та методика їх вирішення. Форми криміналістичної діагностики.
 - 1.4. Значення криміналістичної діагностики для розслідування кримінальних правопорушень.
2. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.

3. Вирішення тестових завдань.

Тема 4. Загальні положення криміналістичної техніки – 4 години

Навчальні питання до семінарського заняття

1. Поняття, зміст і завдання криміналістичної техніки.
2. Структура і джерела формування та розвитку криміналістичної техніки.
3. Класифікація криміналістичних засобів і методів.
4. Сутність криміналістичної фіксації доказової інформації. Об'єкти і форми фіксації. Обов'язкові умови при збиранні доказової інформації.

Навчальні питання до практичного заняття

1. Опитування з навчальних питань:
 - 1.1. Суб'єкти, принципи та правові підстави застосування криміналістичної техніки.
 - 1.2. Спеціальні технічні засоби криміналістики. Методи криміналістичної техніки.
 - 1.3. Критерії допустимості використання технічних засобів і методів роботи з доказами у кримінальному судочинстві. Доказове значення результатів застосування криміналістичної техніки.
2. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.
3. Вирішення тестових завдань.

Ситуація 1.

Об'єкт, зафіксований на фотознімку обстановки місця події, не відображений в протоколі огляду даного місця. Завдання: 1. Яке доказове значення факту його фотофіксації? 2. Як дана інформація може бути використана в процесі розслідування?

Ситуація №2.

12 вересня 2021 під час огляду квартири гр. Бойка В.С., який проживає за адресою: м. Київ, вул. Ягідна, 4, кв. 17 встановлено, що злочинці проникли через вхідні двері квартири шляхом її злому. Технік-криміналіст Іванов І. І. сфотографував за правилами масштабної фотозйомки сліди знаряддя злому на коробі вхідних дверей, але оскільки зліпкової маси для вилучення об'ємних слідів у нього не було, ці сліди фіксувалися тільки на фотоплівку. Завдання: Чи правильно вчинив технік-криміналіст?

Ситуація №3.

10 жовтня 2021 р. слідчо-оперативна група Печерського УП ГУНП у м. Києві, у зв'язку з виявленням тіла трупа невідомої особи чоловічої статі, 22 здійснили огляд місця події, у під'їзді будинку 42 по вул. Лабораторна. Слідчим Кавуном С.С., при огляді трупа виявлено два вогнепальні поранення в області потиличної частини голови та лівої лопатки. Інспектор-криміналіст Бабюк Р.В. провів розпізнавальну фотозйомку, а також вилучено сліди речовини темnobуруого кольору, дві гільзи до пістолета «ГТ». Труп не дактилоскопіювався, оскільки сліди рук з місця події не вилучалися. Завдання: Чи правильно вчинили слідчий та інспектор-криміналіст?

Ситуація 4.

14 січня 2022 року, для проведення дактилоскопічної експертизи, на виконання експерту Київського НДЕКЦ Сові М.П., надійшли два листи з текстами договорів ТОВ «Техно» на постачання партії комп'ютерів, вісім купюр номіналом 100 дол. США кожна, відбитки пальців та долонь рук директора та п'яти співробітників фірми. На вирішення експерту слідчий поставив два запитання: 1. Чи є сліди пальців рук, придатні для ідентифікації особи, на поданих аркушах договорів та восьми купюрах? 2. Якщо сліди рук придатні для ідентифікації особи, то чи залишені вони вищезазначеними особами? Після обробки досліджуваних об'єктів магнітним дактилоскопічним порошком «малахіт», слідів пальців рук на них не виявлено, тому експертом було прийнято рішення про застосування хімічного метод виявлення слідів. Через кілька годин після проведення відповідної процедури на об'єктах було виявлено сліди рук, придатні для ідентифікації особи. Текст на договорах від впливу хімічно активної речовини було втрачено, купюри забарвилися у темнофіолетовий колір. Завдання: Чи правильно вчинив експерт?

Тема 5. Криміналістична фотографія і відеозйомка – 4 години

Навчальні питання до практичного заняття

1. Опитування з навчальних питань:

1.1. Криміналістична фотографія: поняття, завдання, види, методи, і прийоми. Суб'єкти криміналістичної фотографії.

1.2. Судово-оперативна (фіксує) фотографія. Особливості фотографування окремих об'єктів: місця події, трупа, речових доказів, живих осіб.

1.3. Судово-дослідницька (експертна) фотографія: поняття, завдання, методи.

1.4. Особливості застосування відеозапису: види, способи і засоби його здійснення при проведенні слідчих (розшукових) дій.

2. Відпрацювання завдань відповідно до плану проведення практичного заняття.

3. Вирішення тестових завдань.

Завдання 1.

Практичне відпрацювання особливостей фотографування місця події.

1. Відпрацювати методи та прийоми фотографування місця події. 2. Скласти фототаблицю - додаток до протоколу слідчої (розшукової) дії.

Завдання 2. Практичне відпрацювання особливостей фотографування трупа. 1. Відпрацювати методи та прийоми фотографування трупа. 2. Скласти фототаблицю - додаток до протоколу слідчої (розшукової) дії.

Завдання 3. Практичне відпрацювання особливостей фотографування живих осіб. 1. Відпрацювати методи та прийоми фотографування живих осіб. 2. Скласти фототаблицю - додаток до протоколу слідчої (розшукової) дії.

Завдання 4. Практичне відпрацювання особливостей фотографування речових доказів. 1. Відпрацювати методи та прийоми фотографування речових доказів. 2. Скласти фототаблицю - додаток до протоколу слідчої (розшукової) дії.

Завдання 5. Практичне відпрацювання особливостей застосування відеозапису: види, способи і засоби його здійснення при проведенні слідчих (розшукових) дій. 1. Відпрацювати методи та прийоми відеозапису інсценованого місця події.

Тема 6. Криміналістичне дослідження слідів (трасологія, дактилоскопія) – 6 години

Навчальні питання до практичного заняття

1. Опитування з навчальних питань:
 - 1.1. Наукові засади трасології як галузі криміналістичної техніки.
 - 1.2. Механізм утворення слідів-відображень і їх класифікація.
 - 1.3. Загальні правила виявлення, огляду, фіксації і вилучення слідів. Засоби та методи виявлення та вилучення слідів.
 - 1.4. Види та характеристика слідів-відображень, слідів-предметів, слідів-речовин. Особливості виявлення і вилучення вказаних категорій слідів.
 - 1.5. Можливості трасологічної експертизи слідів і об'єктів, підготовка матеріалів для її призначення.
2. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.
3. Вирішення тестових завдань.

Завдання 1.

Дактилоскопіювання, визначення типів пальцевих візерунків, їх схематична зарисовка. Розмітка деталей папілярних 12 візерунків на збільшеному фотознімку відбитка нігтьової фаланги пальця руки. При проведенні огляду місця події було виявлено слід папілярного візерунка: 1. Визначити типи папілярних візерунків та схематично замалювати у робочому зошиті. 2. Скласти фрагмент протоколу огляду місця події з описом сліду.

Завдання 2.

За результатами огляду місця події було виявлено два сліди папілярних візерунків. Виникла необхідність призначити дактилоскопічну експертизу: 1. Які об'єкти слід направити експерту для проведення дактилоскопічного дослідження? 2. Сформулювати питання експерту. 3. Скласти клопотання про призначення дактилоскопічної експертизи.

Завдання 3.

За результатами огляду місця події було виявлено доріжку слідів ніг: 1. Вивчити доріжку слідів, схематично замалювати та оформити її як фрагмент описової частини протоколу огляду місця події. 2. Виділити в доріжці два сліди, у яких чітко відобразилися ознаки взуття, зробити необхідні виміри і зробити схематичні замальовки слідів, сфотографувати один із цих слідів. 3. З одного сліду взуття виготовити гіпсовий зліпок.

Тема 7. Криміналістичне дослідження матеріалів, речовин та виробів – 4 години

Навчальні питання до практичного заняття

1. Опитування з навчальних питань:

1.1. Теоретичні положення криміналістичного дослідження матеріалів, речовин та виробів.

1.2. Поняття мікрооб'єктів та основні правила роботи з ними.

1.3. Можливості криміналістичного дослідження деяких матеріалів, речовин та виробів (наркотичні засоби, лакофарбові матеріали, паливно-мастильні матеріали, об'єкти біологічного походження) та використання результатів дослідження в процесі розслідування кримінальних правопорушень.

2. Відпрацювання ситуаційних завдань.

3. Вирішення тестових завдань.

Ситуація 1

При огляді місця події за фактом вбивства громадянина Ф. було, зокрема, виявлено та вилучено волокна. За підозрою у вчиненому кримінальному правопорушенні затримано громадянина Н., у квартирі якого був проведений обшук.

Завдання: 1. Які об'єкти повинні бути вилучені під час обшуку в квартирі громадянина Н. для встановлення джерела походження волокон? 2. Яка експертиза має бути призначена і які об'єкти слід на неї направити? 3. Сформулюйте питання експерту, що виносяться на експертизу.

Ситуація 2

У нічний час на подвір'ї одного із будинків відбувся вибух автомобіля, крім автомобіля і будівлі ніхто не постраждав. Завдання: 1. Які об'єкти повинні бути вилучені під час огляду для встановлення причин вибуху? 2. Яка експертиза має бути призначена і які об'єкти слід на неї направити? 3. Сформулюйте питання експерту, що виносяться на експертизу.

Ситуація 3

У Новій Калусі Великоолександрівської громади зранку стався «приліт» на територію навчального закладу – школи. В результаті сталося значне руйнування 2-х поверхово будівлі школи. На спортмайданчику утворилася вирва глибиною два та діаметром десять метрів. Постраждалих немає. За словами свідків – було чуто гуркіт – можливо ракети РСЗВ. 1. Сліди яких видів (предмети або предмети носії) можуть бути виявлені як такі, що є частинами боєприпасу? 2. Які види експертиз можуть бути призначені в даному випадку, які завдання можливо вирішити при проведенні цих експертиз? 3. Яких правил безпеки потрібно дотримуватись при проведенні пошуку вказаних об'єктів?

Тема 8. Криміналістичне дослідження зброї, боєприпасів, вибухових речовин і пристроїв та слідів їх застосування (зброєзнавство) – 4 години

Навчальні питання до практичного заняття

1. Опитування з навчальних питань:

1.1. Поняття судової балістики, її наукові засади. Види та характеристика об'єктів балістичного дослідження: зброї, боєприпасів, слідів пострілу.

1.2. Засоби та методи виявлення, огляду, фіксації і вилучення зброї та слідів її застосування. Встановлення обставин використання зброї: способу виготовлення, напряму, місця та дистанції пострілу.

1.3. Судово-балістична експертиза: завдання, які вирішуються, підготовка матеріалів для її проведення.

1.4. Холодна зброя. Поняття, класифікація. Завдання, що вирішуються експертизою холодної зброї.

2. Відпрацювання ситуаційних завдань.

3. Вирішення тестових завдань.

Ситуація 1

На місці події слідчий виявив стрілянну гільзу. Завдання. Від яких частин зброї можуть залишитися сліди на поверхні гільзи? Як установити вид і систему зброї, з якої відстріляна дана гільза?

Ситуація 2

У ході обшуку у квартирі в підозрюваного у вбивстві гр. К. слідчий вилучив пістолет системи «ГТ». Завдання. Які ще об'єкти слід вилучити при обшуку для наступного призначення судово-балістичної експертизи?

Ситуація 3

У провадженні слідчого військової прокуратури знаходиться кримінальне провадження про поранення на посту солдата строкової служби гр. П. На допиті П. показав, що був поранений під час нападу на пост невідомим нападником, який стріляв у нього з північної сторони паркану, яким обнесено військову частину. У гр. П. вогнепальне поранення лівої стопи з напрямком ранового каналу зверху вниз. На місці події в ґрунті виявлено кулевий отвір, із дна якого вилучено кулю, стрілянну з автомата АК – 74. Кут нахилу кулевого отвору до горизонту 60 градусів. П. на допиті показав, що він стріляв у нападника, а в землю не стріляв. Завдання. Які слідчі (розшукові) дії має провести слідчий? Яку інформацію для розслідування можна отримати із виявлених слідів? Ситуація 4

Виявлення, фіксація та вилучення зброї і боєприпасів. 1) під запис даються правила опису вогнепальної зброї, боєприпасів та слідів від застосування вогнепальної зброї виявлених на місці події; 2) акцентується увага на правилах огляду вогнепальної зброї та боєприпасів; 3) з метою набуття навичок щодо фіксації та вилучення вогнепальної зброї та боєприпасів викладач роздає здобувачам вищої освіти об'єкти та ставить завдання описати їх за правилами і оформити як фрагмент описової частини протоколу огляду місця події; 4) відповідно до завдань, які вирішує судово-балістична експертиза ставиться завдання сформулювати питання експерту. Які об'єкти слід направити на судово-балістичну експертизу? Виявлену зброю фотографують, фіксують її точне місце знаходження. Піднімаючи зброю необхідно тримати її за деталі на яких не можуть залишитися відбитки пальців рук, стволом до гори. При опису вогнепальної зброї необхідно вказати наступне: місце її знаходження, вид зброї, номер і серію, на якому боці вона лежить, у якому стані знаходиться запобіжник, чи є патрон у патроннику, скільки патронів є в магазині, чи відчувається запах згорілого пороху, місце знаходження і характер сторонніх речовин, відбитків пальців рук. Під час опису гільз вказують: місце знаходження, форму, колір

матеріалу, діаметр корпусу, внутрішній діаметр, колір капсуля, наявність на ньому механічних пошкоджень, маркувальні позначки на денці гільзи, наявність або відсутність запаху згорілого пороху, спосіб фіксації, пакування.

Завдання: 1. Скласти описову частину протоколу огляду ручної вогнепальної зброї, стріляної кулі та гільзи.

Ситуація 5

Виявлення, фіксація та вилучення слідів пострілу.

Завдання: 1. Зробити огляд вогнепального ушкодження. 2. Зробити схематичну замальовку слідів пострілу. 3. Визначити шляхом візування лінію польоту кулі та місце, звідки виконаний постріл. 4. Скласти описову частину протоколу огляду предмета з вогнепальним ушкодженням.

Ситуація 6

У Вишгородському районі Київської області, під час збирання врожаю трактор підірвався на вибуховому предметі. Водій отримав тілесні ушкодження, йому надана перша медична допомога і відправлено до медичного закладу. Вибухотехніки, що прибули на місце події, під час огляду території виявили ще 5 протитанкових мін. Завдання: 1. Які об'єкти потрібно відшукати при проведенні огляду місця події? 2. Які технічні засоби доцільно використати при проведенні огляду місця події? 3. Які експертизи доцільно призначити в даній ситуації? Сформулюйте питання експерту. Ситуація 7 Під час огляду місця події за фактом нападу на банківську установу «Аваль-Т» було виявлено дві гільзи та слід пострілу на склі. За результатами огляду скла виявлено радіальні та концентричні лінії. Завдання: 1. Який порядок огляду, фіксації та вилучення слідів на перешкоді (склі)? 2. Як визначити напрямок польоту кулі відповідно до радіальних та концентричних ліній, що відобразилися навколо отвору у склі? 3. Сформулюйте питання, які ставляться на вирішення завдань судовобалістичної експертизи. Ситуація 8 Виявлення, фіксація та вилучення холодної зброї. 1) під запис даються правила опису холодної зброї виявленої на місці події; 2) акцентується увага на правилах огляду вогнепальної зброї та боєприпасів; 3) з метою набуття навичок щодо фіксації та вилучення вогнепальної зброї та боєприпасів викладач роздає здобувачам вищої освіти об'єкти та ставить завдання описати їх за правилами і оформити як фрагмент описової частини протоколу огляду місця події; 4) відповідно до завдань, які вирішує експертиза холодної зброї ставиться завдання сформулювати питання експерту. Які об'єкти слід направити на судово-балістичну експертизу? Виявлену холодну зброю фотографують, фіксують її точне місце знаходження. Під час огляду зброю тримають за місця на яких не можуть залишитися відбитки пальців рук. При опису клинкової холодної зброї необхідно вказати: загальну довжину зброї; довжину, ширину, товщину клинка; наявність леца, обуха, вістря; колір матеріалу, спосіб прикріплення клинка до рукоятки; розміри, форма рукоятки; матеріал, колір; номер, серія, надписи, прикраси; спосіб фіксації, пакування.

Завдання: 1. Провести огляд ножа або іншого предмета, що може бути віднесений до холодної зброї. 2. Зробити схематичну замальовку ножа або іншого предмета, що може бути віднесений до холодної зброї. На схемі стрілками зазначити найменування його частин. 3. Скласти описову частину

протоколу огляду об'єкта. 4. Сформулювати питання, що можуть бути поставлені на вирішення експертизи холодної зброї.

Тема 9. Криміналістичне дослідження документів (документознавство) – 6 годин

Навчальні питання до практичного заняття

1. Опитування з навчальних питань:

1.1. Поняття, види та наукові засади криміналістичного дослідження документів. Поняття та класифікація документів. Реквізити документів. Правила поводження з документами.

1.2. Дослідження рукописних реквізитів документів. Поняття письма та почерку. Ознаки письмової мови і почерку, їх класифікація та ідентифікаційне значення. Неідентифікаційне дослідження рукописів і його цілі.

1.3. Почеркознавча і авторознавча експертизи: поняття, завдання, можливості та підготовка матеріалів для проведення.

1.4. Техніко-криміналістичне дослідження документів: предмет, завдання. Види підробки документів. Способи технічної підробки документів.

1.5. Дослідження поліграфічної продукції. Встановлення виду, способу друку та особливостей використаних засобів (друкарських форм) з метою визначення місця виготовлення досліджуваного матеріалу.

1.6. Техніко-криміналістична експертиза документів: предмет, коло вирішуваних питань, підготовка матеріалів для проведення.

2. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.

3. Вирішення тестових завдань.

Ситуація 1.

Виявлення, фіксація та вилучення документів з ознаками підробки.

Завдання: 1. Ознайомитися з науково-технічними засобами, що застосовуються при огляді й дослідженні документів. 2. Вивчити й описати ознаки підробки документів, які візуально спостерігаються. 3. Зробити огляд документа і встановити ознаки, які вказують на внесені в нього зміни. 4. Скласти описову частину протоколу огляду документу. 5. Сформулювати питання, що варто поставити на вирішення експертизи.

Ситуація 2.

Відпрацьовування навичок огляду документів з ознаками підробки і, складання фрагменту протоколу огляду і формулювання завдання для техніко-криміналістичної експертизи.

Завдання: 1. Скласти фрагмент протоколу огляду документа, який має ознаки підробки; 2. Скласти фрагмент постанови про призначення технікокриміналістичної експертизи з діагностичними та ідентифікаційними питаннями.

Ситуація 3.

Дослідження поліграфічної продукції з метою: 1) встановлення способу друку; 2) встановлення єдиного джерела походження друкарських текстів, які

виготовлені за допомогою поліграфічної техніки; 3) встановлення конкретного обладнання, на якому віддрукований текст.

Завдання: 1. Ознайомитися з науково-технічними засобами, що застосовуються при огляді і дослідженні поліграфічної продукції. 2. Вивчити й описати ознаки підробки поліграфічної продукції, які візуально спостерігаються. 3. Зробити огляд документа і встановити ознаки, які вказують на внесені в нього зміни. 4. Скласти описову частину протоколу огляду поліграфічної продукції. 5. Сформулювати питання, що доцільно поставити на вирішення експертизи

Тема 10. Ідентифікація особи за ознаками зовнішності (габітоскопія) – 4 години

Навчальні питання до практичного заняття

1. Опитування з навчальних питань:

1.1. Поняття та наукові засади ототожнення особи за ознаками зовнішності.

1.2. Система ознак зовнішності, їх ідентифікаційне значення та класифікація. Словесний портрет людини.

1.3. Засоби та методи фіксації зовнішніх ознак людини. Джерела інформації про ознаки зовнішності людини.

1.4. Судово-портретна експертиза: предмет, об'єкти, завдання, що вирішуються, підготовка матеріалів для призначення.

2. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.

3. Вирішення тестових завдань.

Завдання 1.

Виконати опис зовнішності людини за методом «словесного портрету». Здобувачам роздається на кожному парту «Система опису ознак зовнішності (словесний портрет)» відповідно до якої кожен з них у робочому зошиті має описати зовнішність колеги за партою та з опису виділити ознаки, які слід включити в розшукове орієнтування. Кожен здобувач має описати не менш як одну людину і скласти оперативне орієнтування у робочих зошитах.

Завдання 2.

Відпрацювати методику відтворення зовнішності людини за програмою «Фоторобот». Роздається на парту фабула відповідно до якої із застосуванням програмного забезпечення «Фоторобот» складається суб'єктивний портрет за фабулою: «Невідома особа, що вчинила 2 жовтня 2016 р. розбійний напад, чоловічої статі, приблизно 18–23-річного віку, має європейський тип обличчя; волосся – русаве, середньої густоти, коротке, пряме, зачесане назад, лобова лінія зростання волосся звивиста; обличчя – широке, прямокутне, повне; чоло – за висотою низьке, широке, за контуром звивисте, за положенням виступаюче; брови – короткі, вузькі, за контуром прямі, за положенням щодо горизонталі розташовані кінцями догори; очі – карі, за розміром середні, овальні, очні щілини розташовані 7 горизонтально; ніс – середньої ширини, кінчик носа закруглений, основа носа піднята; рот – великий, кути рота опущені, верхня губа за висотою

низька, червона кайма верхньої губи по ширині середня, нижньої – дуже широка; підборіддя – високе, широке, за формою прямокутне; стосовно вертикалі – скошене; вуха – середньої величини, овальні, мочка мала, трикутна».

Завдання 3.

Відпрацювання алгоритму дій щодо призначення судово-портретної експертизи. Здобувачам демонструється висновок судово-портретної експертизи та зосереджується увага на тому, що основною задачею судово-портретної експертизи є вирішення питання про те, чи зображена на представлених фотознімках одна і та ж сама людина, чи це є різні люди. У додатках до експертизи звертається увага на фотографії, які представляються для експертного дослідження, які мають бути виконані, по можливості, в одному ракурсі, достатнього розміру, чітко та не мають бути виконані з великим перебігом часу.

Завдання: 1. Сформулювати питання, що ставляться на вирішення судово-портретної експертизи. 2. Встановити об'єкти, які будуть направлятися на експертне дослідження. 3. Визначити види зразків для дослідження, їх кількість.

Тема 11. Криміналістичне дослідження звукових слідів (фоноскопія) – 4 години

Навчальні питання до семінарського заняття

1. Загальні положення фоноскопії.
2. Завдання, об'єкти та суб'єкти фоноскопічного дослідження.
3. Етапи і методи фоноскопічного дослідження.

Навчальні питання до практичного заняття

1. Опитування з навчальних питань:
 - 1.1. Поняття та наукові засади фоноскопії.
 - 1.2. Вимоги до порівняльних зразків голосу та мовлення.
 - 1.3. Експертиза відео-, звукозапису: предмет, завдання, що вирішуються.
2. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.
3. Вирішення тестових завдань.

Ситуація 1. Так, 17.01.2022 о 17:25 год. до Голосіївського УП ГУНП у м. Києві надійшло повідомлення про замінування ТРЦ «Океан Плаза», що за адресою: м. Київ, вул. Антоновича, 176. Першочерговими слідчими (розшуковими) діями та оперативно-розшуковими заходами встановлено, що телефонний дзвінок здійснено на лінію «102» із телефону, що належить гр. Потапенку. В подальшому, за місцем проживання гр. Потапенка проведено невідкладний обшук та вилучено його мобільний телефон. При спілкуванні з працівниками поліції гр. Потапенко повідомив, що цілий день вживав спиртні напої із друзями - гр. Іваненком та гр. Приліпком, а зі свого телефону на лінію «102» не дзвонив.

Завдання: 1. Які слідчі (розшукові) дії потрібно провести у вказаній ситуації? 2. Чи є необхідність у проведенні фоноскопічної експертизи? Якщо так, то які запитання ставляться експерту?

Ситуація №2

26.01.2022 до Дарницького УП ГУНП у м. Києві звернувся гр. Солодкий про те, що його знайомий гр. Кваша, вже пів року не повертає гроші у сумі 15 000 доларів США, які взяв для придбання автомобіля марки «Мазда б» для гр. Солодкого, а також не допоміг із придбанням автомобіля. Для підтвердження, гр. Солодкий надав аудіо записи із зустрічей, та аудіо записи телефонних розмов. Слідчий долучив аудіо записи до матеріалів кримінального провадження.

Завдання: Які необхідні слідчі (розшукові) та процесуальні дії необхідно провести слідчому із вказаними аудіо записами?

Тема 12. Криміналістичне дослідження слідів запаху (одорологія) – 2 години

Навчальні питання до практичного заняття

1. Опитування з навчальних питань:

1.1. Поняття і наукові засади криміналістичної одорології. Завдання і можливості використання запахових слідів людини в розслідуванні кримінальних правопорушень.

1.2. Засоби та методи консервації запахових слідів. Застосування службово-розшукових собак для розшуку і встановлення підозрюваних.

1.3. Одорологічна експертиза: предмет, завдання, підготовка матеріалів для проведення.

2. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.

3. Вирішення тестових завдань.

Завдання 1.

Оглядаючи місце вбивства гр. П., який лежав на підвір'ї власного будинку, слідчий звернув увагу на наявність велосипеда «Тиса», що стояв спертий до воріт. За показаннями свідків, саме на цьому велосипеді приїхав до жертви якийсь молодик. Інспектор-криміналіст запропонував вилучити з нього запахіві сліди.

1. Чи правильно діяв спеціаліст? Чи будуть мати якесь значення вилучені запахіві сліди?

2. З яких частин велосипеда слід вилучати запахіві сліди?

3. Який порядок вилучення запахових слідів?

Завдання 2.

Прибувши на місце вчинення крадіжки з ювелірного магазину «Діамант» по вул. Купала, 74, слідчий запропонував спочатку вилучити запахіві сліди з ймовірних місць їх залишення.

1. Де і як можна виявити та вилучити сліди запаху злочинців у магазині?

2. Скласти фрагмент протоколу огляду місця події.

3. Скласти клопотання про призначення одорологічної експертизи, відобразивши в ньому питання, які необхідно винести на вирішення експертизи.

Тема 13. Інформаційно-довідкове забезпечення розслідування кримінальних правопорушень (криміналістична реєстрація) - 4 години

Навчальні питання до практичного заняття

1. Опитування з навчальних питань:

1.1. Поняття, завдання та види криміналістичної реєстрації.

1.2. Об'єкти, система, принципи організації і функціонування криміналістичних обліків. Способи реалізації результатів перевірки по криміналістичних обліках у розшуку осіб, предметів при розслідуванні кримінальних правопорушень.

1.3. Допоміжні інформаційні системи, що використовуються в правоохоронній діяльності.

2. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.

3. Вирішення тестових завдань.

Ситуація 1.

Так, 11.01.2022 оперативними працівниками Святошинського УП ГУНП у м. Києві, на автостанції «Дачна», за підозрою у вчинення шахрайства, затримано громадянина Шпака. Під час особистого обшуку, у гр.. Шпака виявлено 3 (три) паспорти громадянина України на чужі прізвища та імена, із вклеєною фотографією гр. Шпака.

Завдання: Яку потрібно встановити інформацію для встановлення всіх 5 обставин? За допомогою яких обліків та баз даних буде здійснюватись перевірка відносно дій підозрюваного Шпака?

Ситуація 2.

17.04.2022 до Подільського УП ГУНП у м. Києві надійшло повідомлення від гр. Василенка про те, що останній вигулюючи собаку у лісі, що по проспекту Гонгадзе у м. Києві, під кущем, виявив тіло не відомої особи. Виїздом СОГ на місце події встановлено: труп чоловіка, віком близько 55-60 років, при огляді вмісту кишень одягу виявлено технічний паспорт на транспортний засіб ВАЗ 2101.

Завдання: Яку потрібно встановити інформацію для встановлення всіх обставин? За допомогою яких обліків та баз даних буде здійснюватись перевірка з метою встановлення трупа невідомої особи

Тема 14. Загальні положення криміналістичної тактики – 2 години

Навчальні питання до семінарського заняття

1. Поняття криміналістичної тактики, її система та завдання. Правові, психологічні та етичні засади криміналістичної тактики. Співвідношення тактики слідчих (розшукових) дій з процесуальним порядком їх проведення.

2. Поняття тактичних прийомів, їх джерела та класифікація. Тактичний прийом і криміналістична рекомендація.

3. Поняття, сутність і види тактичних операцій (комбінацій), їх значення і використання у розкритті та розслідуванні кримінальних правопорушень.

4. Поняття і сутність тактичного рішення слідчого. Умови, що визначають прийняття і реалізацію тактичних рішень.

Тема 15. Криміналістична версія. Організація та планування розслідування – 2 години

Навчальні питання до практичного заняття

1. Опитування з навчальних питань:

1.1. Поняття, значення та види слідчих версій. Логічна природа версій. Засади і правила побудови та перевірки версій.

1.2. Поняття і сутність планування розслідування. Принципи планування розслідування.

1.3. Особливості різних варіантів планування: окремої слідчої (розшукової) дії, тактичної операції, роботи по кримінальному провадженню в цілому, розслідування багатоепізодних проваджень, по групі проваджень, що знаходяться у переведенні слідчого, при бригадному методі розслідування.

1.4. Техніка планування розслідування. Вимоги до плану розслідування. Допоміжна документація при плануванні.

2. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.

3. Вирішення тестових завдань.

Ситуація 1. Громадянка Дорошенко В.М. о 18 год. 45 хв. повернулася з роботи додому і відчинивши ключем вхідні двері почувла крик сина: «Мамо! Відчини мене скоріше!» коли вона відкрила вхідні двері, то побачила, що двері ванної кімнати зачинені ззовні на засувку, а син лежить зв'язаний на полу. Син, учень 3-го класу, розповів: «Повертаючись біля 14 год. додому зі школи, я зустрів біля під'їзду нашого будинку двох чоловіків, які запитали мене, де знаходиться квартира 48. Я відповів, що поряд з нами на шостому поверсі. Почувши мою відповідь, вони пішли разом зі мною. Коли ми піднялися на наш поверх, один з них схопив мене і зажав рот рукою, а другий забрав у мене ключ і відчинив двері нашої квартири. Після цього вони зв'язали мене, зав'язали рот моїм шарфом і зачинили у ванній кімнаті. Потім я чув, як вони ходили по квартирі, відчиняли шафу, у якої скриплять двері. Невдовзі один з них вийшов з квартири. Приблизно через 10 хв. він знову повернувся, а другий запитав його, чому він так довго ходив. Той відповів, що зустрів знайому. «Кого?» - «Ти її не знаєш!». Потім вони обидва пішли, зачинивши за собою двері». Під час огляду місця події виявлено, що дверцята більшості сховищ відчинені, засув одного з 18 висувних ящиків зламаний, багато речей валяються на підлозі. На внутрішній бронзовій ручці вхідних дверей виявлені два відбитки пальців рук, які не належать мешканцям цієї квартири, а на простирадлі, яке лежало на полу, - відбиток взуття з фігурним малюнком з кілець різного діаметру і ліній, що їх поділяють. У заяві господарів було вказано, що у квартирі відсутні: коштовності дружини (обручка, ланцюжки – золотий і срібний з підвісками, на суму 7850 грн.); долари США в сумі 1500; жіноча норкова шуба; чоловіча шкіряна куртка; три чоловічі костюми; дві валізи, спортивна сумка. Дорошенко С. дав показання, що два чоловіки були приблизно 25-30 років. Той, що схопив його – вищий на зріст, одягнений в шкіряну куртку, без головного убору, спортивні брюки, на ногах кросівки. Другий був одягнений у світлий плащ, на голові спортивна

шапка темного кольору. Проаналізуйте інформацію та висуньте версії. Складіть план розслідування.

Ситуація 2. Під час розслідування кримінального провадження, відкритого за фактом безвісного зникнення громадянина Л., було встановлено, що перед зникненням останній раз його бачили в таксі. Пред'явлення його фотографії всім водіям таксі цього невеликого міста позитивних результатів не дало. Які версії можуть бути висунуті у зв'язку з цим?

Ситуація 3. В лісосмузі поза населеним пунктом районного значення було знайдено труп громадянки М. Вбита була молодою одинокою жінкою. Віддаленість місця вчинення кримінального правопорушення свідчила про те, що вона могла опинитися там лише зі знайомим їй чоловіком. Сусіди показали, що з чоловіками вона не зустрічалась. Відповідно, якщо у неї був зв'язок з чоловіком, то вона ретельно приховувала його. Сформулюйте версії та перелічіть розшукові дії щодо встановлення її зв'язків.

Ситуація 4. Труп громадянина Р. був виявлений на дивані в житловому приміщенні, що є місцем постійного проживання громадянина Р. В районі ліктьових згинів були глибокі різані рани. Біля трупу знаходилося лезо безпечної бритви та передсмертна записка, що виконана від імені Р. Ліва рука звисала з дивана вниз, торкаючись підлоги. Струмки крові на ній шли від рани тільки вниз по напрямку до підлоги, що свідчило, що після поранення положення лівої руки не змінювалося. При судово-медичному дослідженні встановили, що на правій руці пошкоджено нерв, що виключає її рухи нижче ліктьового згину. Які версії можна висунути по даному факту?

Ситуація 5. Під час обшуку в особи, що підозрюється у вчиненні квартирної крадіжки, серед інших речей виявили брюки, що мали невідповідний підозрюваному розмір, в яких була потертість в області лівої кишені з відсутністю аналогічної у правій. Підставою висунення яких версій слугує вказана обставина?

Ситуація 6. У нічний час вбитий дільничний інспектор та викрадена його табельна зброя. Висуньте версії про мотиви вбивства.

Тема 16. Тактика огляду – 6 годин

Навчальні питання до практичного заняття

1. Опитування з навчальних питань:

1.1. Поняття, сутність та види огляду. Завдання огляду як слідчої (розшукової) дії.

1.2. Огляд місця події. Підготовка до проведення огляду місця події. Учасники огляду. Етапи огляду місця події. Методи та тактичні прийоми огляду місця події.

1.3. Використання науково-технічних засобів при огляді. Фіксація результатів огляду. Зміст та форма протоколу огляду місця події. Додатки до протоколу огляду: плани, схеми, результати технічної фіксації, зліпки, письмові пояснення спеціаліста.

1.4. Особливості огляду трупу: склад учасників огляду, методика проведення, фіксація результатів. Огляд трупу, пов'язаний з ексгумацією.

1.5. Мета і правила огляду речей та документів. Огляд комп'ютерних даних.

1.6. Питання, що вирішуються при огляді приміщень і ділянок місцевості, що не є місцем події. Особливості огляду тварин і їх трупів.

1.7. Поняття та сутність освідування особи. Мета і правила освідування особи. Проведення освідування особи за участю спеціаліста.

1.8. Організаційно–тактичні аспекти проведення огляду місця події при особливому режимі досудового розслідування.

2. Вирішення та обговорення ситуаційних завдань.

3. Відпрацювання ситуаційних завдань на навчальних полігонах.

4. Перегляд та аналіз навчальних (практичних) відеофільмів, відеофрагментів ситуацій щодо вчинення кримінальних правопорушень).

5. Вирішення тестових завдань.

Ситуація 1.

Об'єкт, зафіксований на фотознімку обстановки місця пригоди, не відображений в протоколі огляду даного місця. Яке доказове значення факту його фотофіксації? Як дана інформація може бути використана в процесі розслідування?

Ситуація 2.

В ході огляду місць можливого проникнення в приміщення і дій злочинців, слідів (зламу на дверях, рук - на склі вікна тощо), не знайдено. Чи потрібне в протоколі огляду вказувати їх відсутність?

Ситуація 3.

При огляді приміщення його учасники відзначили наявність запаху. Чи можливо його відображення в протоколі огляду? Якщо так, то яким чином?

Ситуація 4. На місце виявлення трупу з ознаками насильницької смерті прибули вночі. При світлі кишенькових ліхтарів зафіксували місце розташування, позу потерпілого, стан його одягу. Після цього труп відправили в морг, встановили охорону і до світанку покинули місце події. Охарактеризуйте дії слідчого, чи правильно він прийняв рішення? Чи має бути в цьому випадку складений і підписаний протокол огляду? Що собою буде представляти наступний огляд місця події – повторний або додатковий?

Ситуація 5. На залізничній колії в районі переїзду знаходиться пошкоджений при зіткненні із залізничним потягом автомобіль з трупами двох людей, що їхали на ньому. Які міри для фіксації обстановки місця події повинен застосувати слідчий в зв'язку з необхідністю термінового поновлення руху залізничного транспорту?

Ситуація 6. Прибувши на місце, вказане потерпілою про зґвалтування і оглянувши його, слідчий не виявив ніяких слідів, які свідчать про дану пригоду. Чи слід складати протокол огляду в даному випадку?

Ситуація 7. Звідки доцільно почати огляд місця події – із центру або з периферії – у наведених ситуаціях: а) множинність однотипних слідів у великому по площі помешканні або на місцевості (наприклад чисельні сліди бійки в їдальні); б) наявність слідів у приміщенні магазину, де була вчинена крадіжка, і на підходах до нього – сліди ніг, транспорту, загублені злочинцями речі; в) в

умовах утрудненого підходу до місця дислокації основних слідівподії (наприклад, вузький коридор, що веде до осередку пожежі); г) при необхідності термінового усунення наслідків події (наприклад, автомобільна аварія на залізничному переїзді).

Ситуація 8. Після виявлення частин розчленованого трупа провели огляд квартири за місцем проживання загиблого, тому що були дані про вчинення убивства саме там. Проте слідів крові на підлозі і стінах помешкання, а також слідів їхнього маскуванню (заміна шпалер, фарбування підлоги і т.п.) не виявили. Яким чином могло бути розчленування трупа в цих умовах і де варто шукати його сліди?

Ситуація 9. У процесі огляду місця події, що охоплює значну територію, слідчий залучив понятих до пошуку слідів. Чи можна покласти такі функції на понятих?

Ситуація 10. У ході огляду виявленого трупа поняті упізнали в ньому свого односельчанина і заявили про це слідчому, який відобразив цей факт у протоколі огляду. Чи правильно вчинив слідчий? Якщо ні, то де і яким чином повинна бути відображена заява понятих?

Тема 17. Тактика обшуку – 6 годин

Навчальні питання до практичного заняття

1. Опитування з навчальних питань:
 - 1.1. Поняття, сутність та види обшуку. Об'єкти обшуку та об'єкти пошуку.
 - 1.2. Правові та фактичні підстави проведення обшуку.
 - 1.3. Підготовка до проведення обшуку. Технічні засоби пошуку.
 - 1.4. Особливості тактики обшуку в приміщенні і на місцевості.
 - 1.5. Тактика проведення особистого обшуку.
 - 1.6. Фіксація ходу та результатів обшуку. Оформлення протоколу проведення обшуку.
 - 1.7. Оцінка та використання результатів обшуку в розслідуванні кримінальних правопорушень.
 - 1.8. Організаційно-тактичні аспекти проведення обшуку при особливому режимі досудового розслідування.
2. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.
3. Вирішення тестових завдань.

Ситуація 1. Оперативний працівник повідомив слідчому, що ним отримані дані оперативно-розшукового характеру про те, що безпосередньо перед затриманням підозрюваний передав своїй співмешканці пістолет, за яким до неї повинний зайти його знайомий. Для того, щоб випередити його, необхідно невідкладно провести обшук. Слідчий виніс постанову про провадження обшуку і доручив його проведення працівнику оперативного підрозділу. Пістолет при обшуку був вилучений. Чи обґрунтовані та правомірні дії слідчого? Чи можуть дані, отримані оперативним шляхом, слугувати підставою для проведення обшуку?

Ситуація 2. У процесі розслідування слідчий встановив, що викрадене може бути заховане в приміщенні діючої церкви, і, на підставі ухвали, винесеної слідчим суддею прибув на обшук. Коли він ознайомив священика з ухвалою, той заявив, що проведення обшуку є неправомірним, оскільки церква відділена від держави. Проте слідчий провів обшук. Чи правильно діяв слідчий у цій ситуації?

Ситуація 3. Після проведення обшуку на садовій ділянці підозрюваного в слідчого виникло припущення, що шукане може бути заховане на сусідній ділянці, куди є доступ через розсувні дошки в паркані, хазяїн якого помер декілька місяців тому, а його родичі, які мешкають в іншому районі, не вступили в права спадкування. Слідчий провів обшук на даній ділянці, у результаті чого розшукуване було виявлене. Чи припустиме обстеження другої ділянки при даній ситуації без винесення нової ухвали про дозвіл на обшук?

Ситуація 4. Початковий обшук у квартирі особи, підозрюваної в скупці і перепродажі виробів із дорогоцінних металів, не дав результатів. До участі в другому обшуку слідчий залучив ювеліра, столяра і сантехніка. У якій ролі вони повинні виступати - спеціалістів або технічних помічників слідчого?

Ситуація 5. Після ознайомлення підозрюваного у розкраданні з ухвалою про проведення у нього обшуку і пропозицією видати майно, набуте злочинним шляхом, він пред'явив слідчому гроші і коштовності, при цьому заявив, що більше у нього нічого немає. Чи зобов'язаний слідчий продовжувати проведення обшуку?

Ситуація 6. Під час обшуку дружина особи, що обшукується, підійшла до шафи і взяла якийсь невеликий предмет, заховала його в себе. Свій вчинок вона мотивувала інтимністю даного об'єкту. Як діяти слідчому у даній ситуації?

Ситуація 7. У зв'язку з можливістю надання озброєного опору під час обшуку, учасники слідчо-оперативної групи, що прибула на обшук, спочатку проникли в помешкання, роззброїли підозрюваного, а потім запросили понятих у квартиру для участі в обшуку. Чи правильно організоване залучення понятих? Як і де слід відображати вилучення зброї в підозрюваного?

Ситуація 8. При проведенні обшуку у підозрюваного у вчиненні квартирних крадіжок, що мешкає в гуртожитку, слідчий запросив для участі в обшуку потерпілих, щоб полегшити пошук викрадених у них речей. У ході обшуку потерпілі пізнали ряд своїх речей. Слідчий зафіксував цей факт у протоколі обшуку, вказавши ознаки, по яким потерпілі впізнали знайдені речі. Чи припустиме залучення потерпілих до участі в обшуку в зазначених цілях? Чи варто відображати факт упізнання ними своїх речей у протоколі обшуку?

Ситуація 9. У власника квартири, де проводився обшук, на руці є свіжа гіпсова перев'язка. Він пояснив, що вона накладена у зв'язку з переломом руки. Слідчий зателефонував у зазначену власником квартири поліклініку, де йому повідомили, що пов'язка була накладена 40 днів тому. Що варто зробити слідчому в цій ситуації, якщо він припускає що пов'язка може слугувати місцем приховування шуканого?

Тема 18. Тактика допиту – 6 годин

Навчальні питання до практичного заняття

1. Опитування з навчальних питань:

1.1. Поняття, значення та види допиту. Етапи проведення допиту. Співвідношення допиту та опитування.

1.2. Підготовка до допиту. Визначення предмету допиту. Прийоми встановлення психологічного контакту з допитуваним з урахуванням особистості допитуваного.

1.3. Характеристика робочого етапу проведення допиту. Тактичні прийоми допиту. Можливості використання при допиті результатів оперативно-розшукових дій.

1.4. Тактика допиту потерпілих. Тактика допиту свідків. Тактика допиту раніше судимих осіб. Тактика допиту двох чи більше вже допитаних осіб. Тактика допиту неповнолітніх.

1.5. Тактика допиту постраждалих внаслідок воєнних дій.

2. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.

3. Вирішення тестових завдань.

Ситуація 1.

При розслідуванні квартирної крадіжки був допитаний Кравчук В. як підозрюваний. Він повідомив, що нічого не знав про злочин, бо вже місяць перебуває поза містом, у своєї тітки. Які тактичні прийоми доцільно використовувати у процесі допиту підозрюваного?

Ситуація 2.

Лавриненко М. було зґвалтовано групою юнаків за таких обставин: біля кінотеатру «Познань» до неї підійшли незнайомі хлопці, які попросили, щоб вона покликала їх знайому із сусіднього будинку. Лавриненко погодилася їм допомогти. Біля під'їзду юнаки схопили останню за руки, завели до під'їзду, а потім на горище будинку, де і зґвалтували. На допиті потерпіла повідомила, що вона нічого не пам'ятає.

Які тактичні прийоми доцільно використовувати у процесі допиту потерпілої? Складіть план допиту потерпілої.

Ситуація 3. З цеху склозаводу 1 квітня 2019 р. було викрадено електродвигун. У крадіжці підозрювався монтер Овдійчук Р. Черговий Гавриленко Ю., який був на вахті в цей день, повідомив, що Овдійчук Р. не виходив з території заводу. При огляді місця події слідчий виявив, що вікно цеху, яке виходить на вул. Семенівську, має розбите скло. На підлозі біля вікна виявлено сліди ніг (розмір відбитків збігається з розміром взуття Овдійчука Р.). У ході подальшого розслідування з'ясовано, що Овдійчук Р. раніше працював на заводі «Поршень» і був у товариських стосунках з монтером Єрьоміним П. і механіком Старицьким Ю. Черговий заводу «Поршень» повідомив, що 1 квітня 2019 року під час обідньої перерви Овдійчук Р. приходив на територію заводу (перепустка виписана о 13 год. 35 хв.) з якимось пакунком.

Які тактичні прийоми доцільно використовувати у процесі допиту підозрюваних? Складіть план допиту підозрюваних.

Ситуація 4. Працівником оперативного підрозділу встановлений громадянин, якому зі слів інших осіб відомі обставини розслідуваного злочину. Слідчий, розпитавши про те, від кого і що саме йому відомо, відпустив його без оформлення будь-яких процесуальних документів.

Чи правильно поступив слідчий? Чи мають доказове значення показання подібних осіб?

Ситуація 5. Очевидцем вчиненого злочину був чотирирічний хлопчик. Слідчий не став його допитувати, щоб не травмувати психіку дитини та й у зв'язку із сумнівом у спроможності малолітнього правильно сприйняти й оцінити побачене (вчинене згвалтування), а, отже неможливістю використовувати ці дані в якості доказів.

Чи згодні ви з позицією слідчого? Чи є віковий ценз для свідків? Починаючи з якого віку особа може бути допитана в якості свідка, потерпілого?

Ситуація 6. Запросивши на допит потенційного підозрюваного в заподіянні тілесних ушкоджень у бійці, що відбулася на дискотеці, слідчий не пояснивши причини виклику, став розпитувати його про спосіб життя, знайомих, їхніх заняттях і розвагах в останні дні. Допитуваний заявив, що перед тим, як відповідати на подібні запитання, він хотів би дізнатися, у зв'язку з чим викликаний у поліцію. На це слідчий сказав, що після відповіді на поставлені запитання він роз'яснить причину виклику.

Чи правомірні дії слідчого? Чи припустимо, виходячи з тактичних міркувань, не вказувати дійсну причину запрошення на допит? Чим тоді можна пояснити причину виклику?

Ситуація 7. У ході допиту підозрюваного, коли слідчий для викриття його в дачі неправдивих показань подав докази, той заявив, що якби допитуваний був дійсно хворий, то сказав би про це, прийшовши на допит, а в даний момент його заява про нездужання є спробою піти від розмови, зміст якої став для нього несподіваним, і продовжив допит.

Чи правильне рішення слідчого? Якщо ні, то як слідувало поступити при наявності такої заяви допитуваного?

Ситуація 8. Для перевірки алібі, заявленого підозрюваним, слідчий доручив працівниками поліції (незважаючи на нічний час - було 2 години) доставити до нього двох зазначених підозрюваним громадян і відразу ж допитав їх.

Чи мав він право на проведення допиту свідків у нічний час?

Ситуація 9. Відповідаючи на запитання про те, яким чином можна пройти до села, ідучи до якого зі станції зникла потерпіла, підозрювана не розповіла про одну з доріг, що проходила через ліс. Після запитання слідчого про цю дорогу, вона, детально її описуючи, не відзначила великий яр.

Які висновки з цього повинний зробити слідчий?

Тема 19. Тактика пред'явлення для впізнання – 6 годин

Навчальні питання до практичного заняття

1. Опитування з навчальних питань:

1.1. Поняття, сутність і види пред'явлення для впізнання.

1.2. Підготовка до пред'явлення для впізнання. Організаційно-тактичні аспекти пред'явлення для впізнання: осіб, речей, трупів, тварин. Особливості пред'явлення для впізнання осіб за функціональними ознаками. Проведення впізнання за фотознімками, кіно- і відеострічками.

1.4. Фіксація ходу і результатів пред'явлення для впізнання. Оцінка і використання даних пред'явлення для впізнання у розслідуванні кримінальних правопорушень.

2. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.

3. Вирішення тестових завдань.

Ситуація 1. 13 травня до слідчого управління надійшли матеріали кримінального провадження за фактом збуту наркотичних засобів громадянином Максимовим В., який 01 травня продав громадянину Гавриленку п'ять грамів наркотичної речовини. Допитана як свідок, сусідка Максимова В. громадянка Ткачук, повідомила, що до нього в квартиру часто приходили молоді люди. У гр. Гавриленка вона впізнала одного з відвідувачів.

Завдання: 1. Виконайте підготовчі дії для проведення пред'явлення особи для впізнання.

2. Проведіть пред'явлення особи для впізнання з дотриманням процесуального порядку і тактичних прийомів даної слідчої (розшукової) дії.

3. Складіть протокол пред'явлення особи для впізнання.

Ситуація 2. 14 січня за підозрою у вчиненні низки крадіжок, грабежів і розбійних нападів в м. Суми були затримані гр. П. і гр. В. При проведенні обшуку за місцем їх проживання та в гаражі були виявлені наступні речі: дві ікони, імовірно ХІХ століття; жіночі золоті прикраси у кількості 10 штук; вісім килимів; 10 автопокришок до легкових автомашин; кілька чоловічих і жіночих гаманців та інше майно. Слідчий, який проводив розслідування припустив, що деякі з виявлених речей викрадено підозрюваними у гр. Т. і Г. Для уточнення своїх припущень він вирішив провести впізнання.

Завдання: 1. Виконайте підготовчі дії для проведення пред'явлення особи для впізнання (розподіліть ролі в групі).

2. Проведіть пред'явлення особи для впізнання з дотриманням процесуального порядку і тактичних прийомів даної слідчої (розшукової) дії.

3. Складіть протокол пред'явлення особи для впізнання.

Тема 20. Тактика слідчого експерименту – 6 годин

Навчальні питання до практичного заняття

1. Опитування з навчальних питань:

1.1. Поняття, сутність, мета слідчого експерименту, його види. Учасники слідчого експерименту.

1.2. Підготовка до проведення слідчого експерименту. Особливості інструктажу учасників слідчого експерименту. Умови та прийоми проведення слідчого експерименту.

1.3. Робочий етап проведення слідчого експерименту: криміналістичні рекомендації.

1.4. Фіксація ходу та результатів слідчого експерименту. Технічні засоби фіксації. Оцінка і використання отриманих результатів у доказуванні.

2. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.

3. Вирішення тестових завдань.

Ситуація 1.

У процесі досудового розслідування кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 185 КК України, у слідчого виникла необхідність у проведенні слідчого експерименту у житлі потерпілого. Потерпілий надав письмову згоду у вигляді заяви. Слідчий підготував постанову та провів слідчий експеримент за участю підозрюваного, його захисника, потерпілого та двох свідків із застосуванням відеозапису. Захисник оскаржив прокурору результати слідчого експерименту.

Дайте правову оцінку ситуації. Які процесуальні порушення допущені? Наведіть основні організаційно-тактичні заходи такого слідчого експерименту.

Ситуація 2. У слідчого виникла необхідність у проведенні слідчого експерименту за місцем проживання потерпілого. Отримавши ухвалу слідчого судді, слідчий разом із підозрюваним та його захисником слідував до житла потерпілого, однак там нікого не виявилось вдома. Через два дні слідчий знову разом із підозрюваним та його захисником прибув для проведення слідчого експерименту, двері йому відчинила неповнолітня дочка потерпілого. Слідчий залучив представника ОСББ та з 21.00 год. до 22.30 год. провів слідчий. Захисник оскаржив прокурору результати слідчого експерименту.

Дайте правову оцінку ситуації. Чи правомірно слідчий прийняв вказані процесуальні рішення? Які процесуальні порушення допущені слідчим? Чи будуть мати результати такого слідчого експерименту доказове значення?

Ситуація 3. Слідчим Дніпровського відділу поліції розслідується кримінальне провадження щодо вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст. 276 КК України (порушення правил безпеки руху). Досудовим розслідуванням встановлено, що порушення правил безпеки руху на слизькій підмерзлій дорозі, у сутінках призвело до зіткнення двох автомобілів і загибелі одного пасажира. Слідчий, з метою перевірки і уточнення відомостей, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення, вирішив провести слідчий експеримент за участю тих же автомобілів, які було відновлено. Він дочекався, коли проїжджа частина обледеніла та о 5 год. ранку, при відсутності інтенсивного руху, провів слідчий експеримент. Відтворення дій та обставин цієї події знову призвело до зіткнення вже трьох автомобілів, через що дістав легкі тілесні ушкодження понятий (який сидів в одному з них і спостерігав за розвитком подій). Інший понятий звернувся із скаргою до прокурора.

Дайте правову оцінку ситуації. Які процесуальні порушення допущені? Наведіть основні організаційно-тактичні заходи такого слідчого експерименту.

Ситуація 4. У процесі досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо згвалтування неповнолітньої, слідчий прийняв процесуальне рішення про проведення слідчого експерименту за участю неповнолітньої

потерпілої та підозрюваного. Законний представник неповнолітньої письмово відмовився від проведення слідчого експерименту за участю неповнолітньої, мотивуючи своє рішення посяганням на честь і гідність неповнолітньої, однак клопотав про проведення слідчого експерименту разом із підозрюваним. Слідчий провів слідчий експеримент за участю підозрюваного, його захисника та двох б конвоїрів. Неповнолітня потерпіла оскаржила результати слідчого експерименту прокурору.

Дайте правову оцінку ситуації. Які процесуальні порушення допущені слідчим? Наведіть основні організаційно-тактичні заходи такого слідчого експерименту.

Ситуація 5. Слідчий Фастівського відділення поліції прийняв процесуальне рішення про проведення слідчого експерименту у житлі потерпілої Сидорової Олени Степанівни. Так як заперечень проти цього вона не висловила, слідчий вважав, що потерпіла надала згоду. Прибувши разом із взятим під варту підозрюваним, якого конвоював один працівник поліції, залучивши сусіда понятим, слідчий постукав у двері. Двері квартири ніхто не відчиняв, а із квартири доносився гавкіт собаки. Слідчий обмежився тим, що підозрюваний правильно описав вхідні двері, завершив слідчий експеримент, про що відзначив у протоколі. Однак підозрюваний вказав на двері сусідапонятого і сказав, що звідти теж вчинив крадіжку мобільного телефону, про що слідчий за участю тих же учасників склав інший протокол слідчого експерименту.

Дайте правову оцінку ситуації. Які процесуальні порушення допущені слідчим? Наведіть основні організаційно-тактичні заходи такого слідчого експерименту.

Ситуація 6. У процесі розслідування кримінального провадження виникла необхідність перевірити, чи міг підозрюваний подолати на автомобілі визначений маршрут за конкретний час. Підозрюваний від участі в цьому експерименті відмовився. Слідчий провів його зі сторонньою особою.

Проаналізуйте й оцініть ситуацію. Чи правильно поступив слідчий?

Ситуація 7. Під час підготовки до проведення слідчого експерименту на можливість сприйняття конкретних звукових сигналів слідчий провів одночасний інструктаж всіх його учасників.

Проаналізуйте й оцініть ситуацію. Чи допустимо це?

Ситуація 8. При вказаних свідком умовах перевірялась можливість сприйняття ним звукових сигналів, в ході чого вони виявилися нечутними. Потім слідчий спростив умови сприйняття (відчинив двері приміщення, збільшив звук сигналу тощо) і повторив дослід, в ході якого звукові сигнали були сприйняті.

Чи правомірні дії слідчого? Проаналізуйте й оцініть ситуацію. Чи допустимо це?

Ситуація 9. За підозрою у крадіжці п'яти акумуляторів із гаражу автомаєстерні був затриманий Д., який на допиті вказав, що у ніч з 11 на 12 липня, коли проводилися ремонтні роботи паливної системи, він потай дістався до гаражу і виніс акумулятори через траншею для труб водяного опалення. Слідчий засумнівався у правдивості свідчень Д. і прийняв рішення про проведення слідчого експерименту. Однак на момент даної слідчої (розшукової)

дії виявилось, що обстановка на місці змінена. Після закінчення ремонтних робіт траншея була закрита дерев'яними щитами.

Чи є можливість в даному випадку провести слідчий експеримент? Слідчий експеримент якого виду проводиться?

Ситуація 10. Під час допиту свідка В. було з'ясовано, що він бачив як ввечері на дорозі посеред поля зупинилася машини, з якої вийшов гр. С., витягнув з машини дівчину, кинув її в кювет і поїхав далі. Свідок заявив, що він був десь на відстані 100 м від місця події. Під час проведення експерименту свідок, який був розташований на відстані 100 м від дороги, не впізнав громадянина, який вийшов з машини, що було зафіксовано у протоколі.

Проаналізуйте й оцініть ситуацію. Чи все правильно зробив слідчий?

Тема 21. Тактика використання спеціальних знань під час досудового розслідування – 4 години

Навчальні питання до практичного заняття

1. Опитування з навчальних питань:

1.1. Поняття та форми використання спеціальних пізнань.

1.2. Сутність судової експертизи, класифікація судових експертиз. Суб'єкти судово-експертної діяльності.

1.3. Підготовка до проведення експертизи. Визначення виду, мети і об'єму дослідження. Види експертних завдань. Формулювання питань на вирішення експертизи.

1.4. Поняття і види зразків для експертизи, вимоги до них, порядок їх отримання (відібрання). Особливості проведення комісійної і комплексної експертиз.

1.5. Види висновків експерта. Оцінка висновку експерта та використання отриманих даних у розслідуванні кримінальних правопорушень.

2. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.

3. Вирішення тестових завдань.

Ситуація 1. Виявлений труп невідомої жінки. Заяв, щодо зникнення схожої на потерпілу особи, не поступало. Під час огляду одягу потерпілої, в одній з кишень виявлені чеки оплати побутових товарів.

Завдання: Яким чином, використовуючи спеціальні знання, додатково дослідити обставини події кримінального правопорушення? Рішення сформулюйте письмово.

Ситуація 2. Виявлений труп невідомої жінки у стані, який значно ускладнює впізнання та ідентифікацію. Судово-медичний експерт встановив наявність вагітності у потерпілої.

Завдання: Яким чином, використовуючи спеціальні знання, додатково дослідити обставини події кримінального правопорушення? Рішення сформулюйте письмово.

Ситуація 3. 17 січня в м. Києві по вул. Гарматній під час обшуку в квартирі громадянина О., що обвинувачувався у вчиненні розбійних нападів, слідчим був виявлений металевий балон червоного кольору. Довжина балону склала близько

50 см, діаметр 70 см, маса близько 2,5 кг. При візуальному огляді було встановлено, що з балону виходять чотири проводи, скручені по два, довжиною близько 15 см, у полімерній ізоляції. Ізоляція проводів двох кольорів: червоного та блакитного. Оскільки виявлений предмет був подібний до вибухових пристроїв, слідчий призупинив проведення обшуку, видалив з місця його проведення всіх сторонніх.

Завдання: Які повинні бути подальші дії слідчого? Яким чином, використовуючи спеціальні знання, додатково дослідити обставини злочину? Рішення сформулюйте письмово.

Ситуація 4. Внаслідок ракетний обстріл м. Києва пошкоджений об'єкт енергетичної інфраструктури у Деснянському районі. Троє людей загинули.

Завдання: Які експертизи слід призначити: – для встановлення причин смерті потерпілих; – для встановлення розмірів матеріальної шкоди об'єкту енергетичної інфраструктури; – для встановлення причини руйнування об'єкту енергетичної інфраструктури; – для встановлення виду та походження засобу ураження об'єкту енергетичної інфраструктури.

Ситуація 5. На місці події виявлені сліди рук у вигляді мазків, непридатних для криміналістичної ідентифікації. Однак слідчий вилучив об'єкт з даними слідами.

Завдання: Яким чином, використовуючи спеціальні знання, виявлені сліди можуть бути використані для розслідування кримінального правопорушення? Рішення сформулюйте письмово.

Ситуація 6. На трупі потерпілого, що був виявлений у воді, знаходився годинник, який не працював. Час настання смерті, встановлений судово-медичним експертом, та час, що вказував годинник, суттєво відрізнявся.

Завдання: Яким чином, використовуючи спеціальні знання, додатково дослідити обставини події кримінального правопорушення? Рішення сформулюйте письмово

Тема 22. Загальні положення криміналістичної методики – 2 години

Навчальні питання до семінарського заняття

1. Поняття, завдання та значення криміналістичної методики. Джерела криміналістичної методики.

2. Загальні положення і наукові засади криміналістичної методики. Структура криміналістичної методики як розділу криміналістики.

3. Види та структура окремих методик розслідування кримінальних правопорушень.

4. Поняття, сутність та види слідчих ситуацій. Компоненти слідчої ситуації. Фактори, що обумовлюють формування та розвиток слідчих ситуацій.

5. Поняття, зміст та елементи криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень. Співвідношення криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень з кримінально-правовою та кримінологічною характеристиками.

Тема 23. Розслідування кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи – 4 години

Навчальні питання до семінарського заняття

1. Криміналістична характеристика злочинів проти життя та здоров'я особи.
2. Початковий етап розслідування злочинів проти життя та здоров'я особи.
3. Проведення окремих слідчих (розшукових) дій.

Навчальні питання до практичного заняття

1. Вирішення та обговорення ситуаційних завдань.
2. Відпрацювання ситуаційних завдань на навчальних полігонах.
3. Перегляд та аналіз навчальних (практичних) відеофільмів, відеофрагментів ситуацій щодо вчинення кримінальних правопорушень).
4. Вирішення тестових завдань.

Ситуація 1.

До відділу поліції надійшло повідомлення по лінії 102 про те, що гр-н У. збираючи гриби у лісі, виявив труп жіночої статі без голови та одягу, який накритий сухим гіллям з дерева.

Дайте оцінку ситуації, що склалася. Дії СОГ на місці події. Складіть план проведення початкових слідчих (розшукових) дій і оперативно-розшукових заходів.

Ситуація 2. До чергової частини відділу поліції надійшло повідомлення від аноніма, про те, що в м. Миронівка по вул. Заводська, 3 в приміщенні будинку, «брат вбив брата». По приїзду СОГ, за вище вказаною адресою, працівники поліції було виявлено наступну картину: у одній із кімнат будинку, в сидячому положенні на стільці сидів чоловік, в області шиї якого виднівся предмет зовні схожий на ніж; під стільцем була об'ємна пляма речовини темно бурого кольору; поряд з трупом за столом сидів чоловік, руки якого були закривавлені речовиною темно-бурого кольору; на поверхні столу виявлено три стакани та пляшку із-під горілки.

Дайте оцінку ситуації, що склалася. Дії СОГ на місці події. Складіть план проведення початкових слідчих (розшукових) дій і оперативно-розшукових заходів.

Ситуація 3. До чергової частини відділу поліції надійшло повідомлення від працівника ЖЕК, про те, що при обстеженні каналізаційного колодязю ним було виявлено труп новонародженої дитини, який обгорнутий в постільну білину.

Дайте оцінку ситуації, що склалася. Дії СОГ на місці події. Складіть план проведення початкових слідчих (розшукових) дій і оперативно-розшукових заходів.

Ситуація 4. До відділу поліції надійшло повідомлення від гр-на К. про те, що на березі річки в очереті виявлено об'єкт, який можливо є трупом людини. Виїздом СОГ на місце події, у водоймі річки під берегом було виявлено труп, судячи з одягу жіночої статі. На місці події при огляді трупа судово-медичний

експерт, візуальних видимих тілесних ушкоджень не виявив, в зв'язку із значними гнильними змінами на тілі. В ротовій порожнині виявлено золотий зубний міст.

Дайте оцінку ситуації, що склалася. Дії СОГ на місці події. Складіть план проведення початкових слідчих (розшукових) дій і оперативно-розшукових заходів.

Ситуація 5. До ЧЧ відділу поліції надійшло повідомлення по лінії 102, від гр-на П., про те, що за місцем свого проживання раптово помер 23- річний гр-н О.

Дайте оцінку ситуації, що склалася. Дії СОГ на місці події. Складіть план проведення початкових слідчих (розшукових) дій і оперативно-розшукових заходів.

Тема 24. Розслідування кримінальних правопорушень проти власності – 4 години

Навчальні питання до семінарського заняття

1. Криміналістична характеристика злочинів проти власності.
2. Початковий етап розслідування злочинів проти власності.
3. Проведення окремих слідчих (розшукових) дій.

Навчальні питання до практичного заняття

1. Вирішення та обговорення ситуаційних завдань.
2. Відпрацювання ситуаційних завдань на навчальних полігонах.
3. Перегляд та аналіз навчальних (практичних) відеофільмів, відеофрагментів ситуацій щодо вчинення кримінальних правопорушень.
4. Вирішення тестових завдань.

Ситуація 1. Охоронник приватного підприємства при здійсненні перевірки території підприємства у нічний час помітив, як зі сторони дороги, через вікно складського приміщення, двоє чоловіків здійснюють крадіжку мішків з цукром та навантажують їх на причіп транспортного засобу. Про дану подію охоронник відразу повідомив працівникам поліції зателефонувавши по лінії 102.

Дайте оцінку ситуації, що склалася. Дії СОГ на місці події. Складіть план проведення початкових слідчих (розшукових) дій і оперативно-розшукових заходів.

Ситуація 2. До відділу поліції надійшло повідомлення від керуючого магазину «АТБ» про те, що на камері відеоспостереження один із охоронників 5 виявив факт крадіжки елітного алкогольного напою, особою жіночої статі. Жінка затримана на місці охоронцем та заперечує факт крадіжки. Просить направити СОГ на місце події.

Дайте оцінку ситуації, що склалася. Дії СОГ на місці події. Складіть план проведення початкових слідчих (розшукових) дій і оперативно-розшукових заходів.

Ситуація 3. Під час патрулювання в нічний час працівниками ГШР, в поле їх зору потрапив чоловік, який швидко рухався на велосипеді. На багажнику

велосипеда чоловік перевозив бензотример та поліетиленові пакети із вмістом речей. З метою перевірки особи та законності володіння речами, працівники поліції намагалися зупинити чоловіка, але чоловік помітивши їх стрімко зупинився покинув велосипед та почав тікати в бік лісосмуги. Працівниками ГШР чоловік був затриманий та було встановлено, що дані речі він викрав з приміщення дачного будинку.

Дайте оцінку ситуації, що склалася. Дії СОГ на місці події. Складіть план проведення початкових слідчих (розшукових) дій і оперативно-розшукових заходів.

Ситуація 4. Під час патрулювання в нічний час працівниками ГШР були помічені чоловіки, які здійснювали демонтаж кабелів з опор телефонного зв'язку на одній із вулиць міста. Працівниками ГШР на місці події було затримано одного із правопорушників. На місце події викликано СОГ.

Дайте оцінку ситуації, що склалася. Дії СОГ на місці події. Складіть план проведення початкових слідчих (розшукових) дій і оперативно-розшукових заходів.

Ситуація 5. До відділу поліції надійшло повідомлення про те, що невідомі особа біля приміщення УКРПОШТА шляхом вільного доступу здійснила крадіжку велосипеда червоного кольору марки «АІСТ». По прибуттю СОГ на місце події було встановлено, що на приміщенні магазину, який розташований поряд з УКРПОШТОЮ, маються зовнішні камери відеоспостереження.

Дайте оцінку ситуації, що склалася. Дії СОГ на місці події. Складіть план проведення початкових слідчих (розшукових) дій і оперативно-розшукових заходів.

Тема 25. Розслідування кримінальних правопорушень проти статевої свободи і статевої недоторканості особи – 4 години

Навчальні питання до семінарського заняття

1. Криміналістична характеристика злочинів проти статевої свободи і статевої недоторканості особи.
2. Початковий етап розслідування злочинів проти статевої свободи і статевої недоторканості особи.
3. Проведення окремих слідчих (розшукових) дій.

Навчальні питання до практичного заняття

1. Вирішення та обговорення ситуаційних завдань.
2. Відпрацювання ситуаційних завдань на навчальних полігонах.
3. Перегляд та аналіз навчальних (практичних) відеофільмів, відеофрагментів ситуацій щодо вчинення кримінальних правопорушень).
4. Вирішення тестових завдань.

Ситуація 1.

До відділу поліції з письмовою заявою звернулася гр-ка О. в якій повідомила, що знайомий гр-н П., за місцем проживання наніс їй тілесні ушкодження після чого згвалтував.

Дайте оцінку ситуації, що склалася. Дії СОГ на місці події. Складіть план проведення початкових слідчих (розшукових) дій і оперативно-розшукових заходів.

Ситуація 2.

До відділу поліції з письмовою заявою звернулася жінка, в якій повідомила про те, що гр-н А. (цивільний чоловік) за місцем їхнього спільного проживання, згвалтував неприроднім способом її 16-річну дочку, використовуючи її безпорадний стан, в той час коли вона перебувала на роботі. На даний час місцезнаходження гр-на А. їй не відоме.

Дайте оцінку ситуації, що склалася. Дії СОГ на місці події. Складіть план проведення початкових слідчих (розшукових) дій і оперативно-розшукових заходів.

Ситуація 3. До чергової частини відділу поліції надійшло повідомлення від працівника підприємства про те, що у лісосмузі, біля поля №1 він виявив труп жіночої статі. Виїздом СОГ на місце події в лісосмузі, що межує з полем №1 на трав'яному покритті виявлено труп невідомої жінки, який лежав на череві; одяг жінки в нижній частині відсутній; на тілі виявлено сліди тілесних ушкоджень, що явно вказували на факт згвалтування, на шії сліди задушення.

Дайте оцінку ситуації, що склалася. Дії СОГ на місці події. Складіть план проведення початкових слідчих (розшукових) дій і оперативно-розшукових заходів.

Ситуація 4. До дільничного офіцера поліції зателефонувала гр-ка С. про те, що вона кожного дня спостерігає у дверний отвір, як неповнолітні дівчата приходять до її сусіда Едика. В квартирі вони проводять досить тривалий час. В той час коли дівчата знаходяться в приміщенні, вона непомітно підходить до квартири Едуарда та чує, що з квартири лунають різного роду інтимні слова. Жінка підозрює чоловіка в розпусті.

Дайте оцінку ситуації, що склалася. Дії СОГ на місці події. Складіть план проведення початкових слідчих (розшукових) дій і оперативно-розшукових заходів.

Ситуація 5. До відділу поліції надійшло повідомлення по лінії 102, від медичної сестри приймального покою лікарні, про те, що швидка медична допомога доставила їм у відділення жінку зі слідами тілесних ушкоджень, які характерні для згвалтування, оглядом лікаря гінеколога даний факт підтвердився, жінка непритомна та знаходиться у лікарні.

Дайте оцінку ситуації, що склалася. Дії СОГ на місці події. Складіть план проведення початкових слідчих (розшукових) дій і оперативно-розшукових заходів.

5. Завдання для самостійної роботи

До завдань для самостійної роботи у формі тестового контролю здобувачі вищої освіти можуть отримати доступ на сайті НАВС у розділі «Дистанційні курси» за посиланням: <https://dn.naiu.kiev.ua/login/index.php> за допомогою індивідуального логіну і паролю.

Самостійна робота передбачає пошук та опрацювання рекомендованої літератури, підготовку наукових доповідей, мультимедійних презентацій, виконання завдань, спрямованих на розвиток самостійності та ініціативності, а також підготовку до участі в олімпіадах, круглих столах тощо.

6. Індивідуальні завдання

Теми реферативних повідомлень

1. Криміналістика як галузь права і галузь науки.
2. Розвиток криміналістики України в ХХІ столітті.
3. Сучасний стан і перспективи розвитку криміналістики в Україні.
4. Вплив практики Європейського суду з прав людини на розробку криміналістичних засобів, прийомів і методів.
5. Співвідношення методів криміналістики та методів практичної діяльності в розкритті злочинів.
6. Використання спеціальних методів криміналістики під час вирішення поставлених перед нею завдань.
7. Поняття і наукові засади криміналістичної ідентифікації, її значення у слідчій, експертній та судовій діяльності.
8. Встановлення групової належності – окремий метод науки криміналістики.
9. Загальна характеристика сутності і можливостей техніко-криміналістичних засобів, прийомів і методів, що застосовуються для лабораторних досліджень речових доказів.
10. Методи та засоби попереднього та експертного дослідження речових доказів.
11. Види та методи судово-оперативної і судово-дослідницької фотографії та їх роль в розслідуванні та попередженні кримінальних правопорушень.
12. Місце та значення судового відеозапису в розслідуванні кримінальних правопорушень.
13. Роль трасології у розслідуванні та попередженні кримінальних правопорушень.
14. Сліди людини: їх класифікація, виявлення, фіксація, вилучення, дослідження під час розслідування кримінальних правопорушень.
15. Характеристика слідів злому та інструментів, їх виявлення, фіксація, вилучення, дослідження в ході розслідування кримінальних правопорушень.
16. Види та класифікація об'єктів криміналістичної експертизи наркотичних засобів.
17. Виявлення, фіксація, вилучення і пакування лакофарбових матеріалів та покриттів.
18. Засоби і методи виявлення, огляду, фіксації та вилучення об'єктів балістичного дослідження.
19. Питання, які вирішує судово-балістична експертиза, підготовка матеріалів для її проведення і сучасні можливості таких досліджень.

20. Поняття, види та наукові основи криміналістичного дослідження документів.

21. Ідентифікація засобів і матеріалів, використаних для виготовлення документів.

22. Судове почеркознавство і його роль у розслідуванні та попередженні кримінальних правопорушень.

23. Авторознавча експертиза: поняття, завдання, можливості.

24. Поняття та наукові основи ототожнення людини за її зовнішніми ознаками, завдання і значення даного ототожнення.

25. Судово-портретна експертиза: поняття, наукові основи, коло питань, які вирішуються, методи підготовки матеріалів для призначення експертизи.

26. Можливості криміналістичної фоноскопії.

27. Вилучення і огляд носіїв фонограм.

28. Поняття та наукові основи ототожнення людини за її запаховими слідами, завдання і значення даного ототожнення.

29. Судово-одорологічна експертиза: поняття, наукові основи, коло питань, які вирішуються, методи підготовки матеріалів для призначення експертизи.

30. Криміналістична тактика у світлі вимог кримінального процесуального законодавства України.

31. Тактичний прийом: джерела, функції і критерії його допустимості.

32. Місце і роль огляду у розслідуванні кримінальних правопорушень.

33. Мета і тактика освідування.

34. Значення обшуку в розслідуванні та попередженні кримінальних правопорушень.

35. Особливості проведення окремих видів обшуку.

36. Психологічні основи проведення допиту.

37. Тактика допиту неповнолітніх підозрюваних.

38. Пред'явлення для впізнання та його роль розслідуванні кримінальних правопорушень.

39. Поняття, завдання, види, наукові основи слідчого експерименту та його загальні тактичні положення.

40. Підготовка до слідчого експерименту та основні тактичні прийоми його проведення.

41. Оцінка та використання висновку експерта у кримінальному судочинстві.

42. Місце і роль криміналістичної методики в розслідуванні і попередженні кримінальних правопорушень.

43. Елементи криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, їх зміст, співвідношення і значення.

44. Особливості встановлення тяжкості тілесних ушкоджень.

45. Особливості організації розслідування «вбивств на замовлення».

46. Особливості організації розслідування вбивств матір'ю своєї новонародженої дитини.

47. Особливості розслідування розбійних нападів на банківські установи.

48. Трасологічні дослідження у кримінальних провадженнях про крадіжки.

49. Тактичні особливості встановлення факту зґвалтування.

50. Можливості судової експертизи у провадженнях про злочини проти статевої свободи і статевої недоторканості особи.

7. Методи навчання

Методи навчання

• Словесні

Розповідь-пояснення використовується під час навчання здобувачів протягом лекції. За метою виділяються такі види розповіді: розповідь-вступ, розповідь-повість, розповідь-висновок. Ефективність зазначеного методу залежить головним чином від уміння викладача розповідати, доступності інформації, від поєднання його з іншими методами навчання.

Бесіда – це діалог між викладачем та здобувачем вищої освіти, який дає можливість за допомогою цілеспрямованих і вміло сформульованих питань спрямувати здобувачів на активізацію отриманих знань. Саме за допомогою їх викладач активізує діяльність здобувачів, ставлячи їм запитання для роздумів, розв'язання проблемної ситуації.

Лекція слугує для пояснення теми; її типовими ознаками, є тривалість запису плану та рекомендованої літератури, введення та характеристика нових понять, розкриття та деталізація матеріалу, завершальні висновки викладача, відповіді на запитання.

• Наочні методи

Ілюстрація – допоміжний метод при словесному методі, її значення полягає в яскравішому викладенні та демонстрації власної думки.

Демонстрація характеризується рухомістю засобу демонстрування, наприклад, демонстрація навчальних фільмів.

• **Практичні методи:** вправи, складання процесуальних документів. Проведення слідчих (розшукових) дій. Ці методи не несуть нової навчально-пізнавальної інформації, а слугують лише для закріплення, формування практичних умінь при застосуванні раніше набутих знань.

• Рольова гра:

пояснення фабули (змісту й умов гри);

підготовка дійових осіб для виконання своїх ролей;

підготовка учнів-експертів, ведучого.

8. Форми та методи контролю, критерії оцінювання результатів навчання

Поточний контроль – усний (у вигляді індивідуального або групового опитування, аналізу ділових ситуацій, ділових ігор) або письмовий (у вигляді контрольної роботи, тестів). Форми поточного контролю з кожної теми визначає викладач.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену після закінчення вивчення навчальної дисципліни. Структура білета передбачає два теоретичні питання та ситуаційне завдання.

Методи контролю. Поточний контроль здійснюється шляхом оцінювання усних відповідей щодо проблем для обговорення, передбачених планом семінарських занять, а також шляхом: проведення експрес-опитувань, тестування, підготовки доповідей і рефератів. Під час оцінювання враховується глибина теоретичних знань здобувачів і вміння застосовувати їх на практиці.

Практичні заняття проводяться двома науково-педагогічними працівниками, оскільки, з врахуванням специфіки відпрацювання ситуаційних завдань з використанням можливостей навчально-тренувальних полігонів та робочих місць з інсценованою слідовою картиною кримінальних правопорушень, навчальна група завчасно поділяється на дві підгрупи.

Критерії оцінювання результатів навчання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролю, є такі:

виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;

глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах;

вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку; характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);

вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань;

вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

Оцінювання результатів навчання (I семестр)

Накопичення балів з тем за усі види робіт					Підсумковий контроль:	Підсумкова кількість балів
<i>max 60%</i>					<i>max 40%</i>	<i>max 100%</i>
1 семестр					Самостійна робота	
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	8	40
4	4	4	4	4		
Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10		
4	4	4	4	4		
Тема 11	Тема 12	Тема 13				
4	4	4				

(II семестр)

Накопичення балів з тем за усі види робіт		Підсумковий контроль:	Підсумкова кількість балів
<i>max 60%</i>		<i>max 40%</i>	<i>max 100%</i>
2 семестр		Самостійна робота	

Тема 14	Тема 15	Тема 16	Тема 17	Тема 18			
4	4	5	4	4	7	40	100
Тема 19	Тема 20	Тема 21	Тема 22	Тема 23			
5	4	5	4	5			
Тема 24	Тема 25						
5	4						

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає дисципліна та з урахуванням дистанційного навчання

Під час проведення всіх видів занять використовується обладнання і програмне забезпечення:

- в очному (offline) режимі - інтерактивні, мультимедійні проектори, комп'ютери, планшети, інтерактивна дошка;

- в змішаному (blended) режимі - дистанційні навчальні курси дисципліни на офіційному вебпорталі НАВС через мережу Інтернет (на платформах Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment, Google Meet);

- без очної складової в дистанційному режимі (on-line) за вибором викладача - програмне забезпечення через мережу Інтернет.

На платформі Moodle розміщені допоміжні матеріали.

Системо-технічне забезпечення навчальної дисципліни складається із:

- апаратних засобів (персональних комп'ютерів, мережевого обладнання, джерел безперебійного живлення, серверів, обладнання для відеоконференц зв'язку тощо), що забезпечують розроблення і використання веб-ресурсів навчального призначення, управління освітнім процесом та необхідні види навчальної взаємодії між суб'єктами дистанційного навчання у синхронному і

асинхронному режимом.

- інформаційно-комунікаційного забезпечення навчальної дисципліни із пропускнуою здатністю каналів, що надає всім суб'єктам дистанційного навчання навчального закладу цілодобовий доступ до веб-ресурсів і веб-сервісів для реалізації освітнього процесу у синхронному та асинхронному режимом;

- програмного забезпечення загального призначення.

Веб-ресурси навчальної дисципліни, що необхідні для забезпечення дистанційного навчання, містять:

- методичні рекомендації щодо їх використання, послідовності виконання завдань, особливостей контролю тощо;

- документи планування освітнього процесу (навчальні та робочі навчальні програми, навчально-тематичні плани);

- відеозаписи лекцій, семінарів тощо;

- мультимедійні лекційні матеріали;

- практичні завдання із методичними рекомендаціями щодо їх виконання;

- пакети тестових завдань для проведення контрольних заходів, тестування із автоматизованою перевіркою результатів, тестування із перевіркою викладачем; електронні бібліотеки чи посилання на них; бібліографії.

10. Перелік питань/завдань для підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Криміналістика»

Перелік питань для підсумкового контролю:

1. Наука криміналістика: предмет, система, функції та завдання.
2. Типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування грабежів та розбоїв.
3. Система методів криміналістики та їх характеристика.
4. Криміналістична характеристика грабежів та розбоїв.
5. Поняття та сутність криміналістичної ідентифікації. Стадії криміналістичної ідентифікації матеріально фіксованих відображень.
6. Особливості проведення окремих слідчих (розшукових) дій під час початкового етапу розслідування крадіжок.
7. Види, форми, об'єкти та суб'єкти криміналістичної ідентифікації.
8. Типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування крадіжок.
9. Поняття та сутність криміналістичної діагностики.
10. Криміналістична характеристика крадіжок.
11. Поняття, система та завдання криміналістичної техніки як розділу криміналістики.
12. Особливості проведення окремих слідчих (розшукових) дій на початковому етапі під час розслідування звалтувань.
13. Поняття, завдання і система судової фотографії як галузі криміналістичної техніки.
14. Типові слідчі ситуації на початковому етапі розслідування звалтувань.
15. Методи судово-оперативної фотографії та їх характеристика.
16. Криміналістична характеристика звалтувань.

17. Прийоми та методи криміналістичного відеозапису.
18. Особливості проведення окремих слідчих (розшукових) дій на початковому етапі під час розслідування вбивств.
19. Поняття трасології як галузі криміналістичної техніки, її наукові засади.
20. Типові слідчі ситуації на початковому етапі розслідування вбивств.
21. Поняття слідів у трасології та їх класифікація. Механізм слідоутворення.
22. Криміналістична характеристика вбивств.
23. Методи виявлення, фіксації і вилучення слідів рук людини.
24. Поняття та зміст криміналістичної характеристики злочинів.
25. Поняття, об'єкти і завдання судової балістики як галузі криміналістичної техніки.
26. Поняття та сутність криміналістичної методики. Види та структура окремих методик розслідування злочинів.
27. Вогнепальна зброя та бойові припаси: поняття, будова, класифікація.
28. Види слідчого експерименту та загальні тактичні положення його проведення.
29. Сліди застосування вогнепальної зброї та механізм їх утворення.
30. Поняття, зміст та мета слідчого експерименту. Підготовка до слідчого експерименту.
31. Тактичні положення огляду вогнепальної зброї, бойових припасів та слідів їх застосування.
32. Підготовка до пред'явлення для впізнання. Особливості організації робочого етапу окремих видів пред'явлення для впізнання.
33. Об'єкти судово-балістичної експертизи та можливості їх дослідження.
34. Поняття, мета, сутність та види пред'явлення для впізнання. Підстави та умови пред'явлення для впізнання.
35. Поняття холодної зброї, її класифікація та будова.
36. Загальні положення тактики допиту. Фіксація ходу та результатів допиту.
37. Особливості огляду холодної зброї та слідів її застосування.
38. Поняття, сутність та завдання одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб.
39. Поняття та система криміналістичного документознавства.
40. Поняття, сутність, види та принципи допиту. Підготовка до допиту.
41. Поняття та види криміналістичної ідентифікації. Ідентифікаційний період.
42. Етапи та тактичні особливості проведення обшуку в житловому приміщенні. Фіксація результатів обшуку.
43. Поняття та види слідчих версій.
44. Поняття, завдання, види обшуку. Підготовка до проведення обшуку.
45. Сигналетична фотозйомка: сутність, види, прийоми здійснення.
46. Огляд місця події. Етапи, стадії та методи огляду місця події.

47. Предмет, завдання та об'єкти техніко-криміналістичного дослідження документів.

48. Поняття, завдання та принципи огляду. Види огляду, їх характеристика.

49. Види підроблення документів та методи їх дослідження.

50. Структура слідчої (розшукової) дії, характеристика основних етапів.

51. Криміналістична класифікація ознак зовнішності людини.

52. Поняття слідчої версії. Стадії та методи побудови та перевірки версій.

53. Робочий етап проведення допиту: криміналістичні рекомендації щодо його проведення.

54. Поняття і сутність криміналістичної версії, класифікація криміналістичних версій.

55. Поняття, класифікація та особливості збирання мікрооб'єктів.

56. Предмет, завдання, джерела та засоби криміналістичної тактики.

57. Поняття, властивості та класифікація слідів запаху. Використання одорологічної інформації під час розслідування кримінальних правопорушень.

58. Поняття та сутність слідчої ситуації, тактичного рішення слідчого, тактичного ризику.

59. Поняття та сутність криміналістичної характеристики злочину, її структура.

60. Поняття та сутність тактичних прийомів, тактичних комбінацій, тактичних операцій.

Перелік завдань для підсумкового контролю:

1. До чергової частини Подільського УПГУНП у місті Києві звернувся з заявою власник транспортного засобу. Він повідомив, що напередодні ввечері він залишив власний автомобіль у металевому гаражі, який було замкнено на один врізний та один навісний замок. Вранці, прийшовши за машиною до гаража, виявив що ворота відчинені, біля воріт, на землі, знаходився пошкоджений навісний замок, а автомобіль зник.

Встановити можливі способи виявлення та фіксації слідів. Визначити судові експертизи, що можуть бути проведені.

2. Під час огляду місця події було виявлено і вилучено 2 гільзи та слід пальця руки. У слідчого виникла необхідність у призначенні судово-балістичної та дактилоскопічної експертизи.

Сформулюйте питання експерту по кожному з таких видів експертиз відповідно до завдань, які вони можуть вирішувати.

3. Слідчий, з додержанням вимог кримінального процесуального законодавства, пред'явив потерпілому П. фотознімок підозрюваного Т. для впізнання разом з іншими фотознімками. Потерпілий П. заявив, що він не може впізнати особу, яка вчинила проти нього злочин, по фотознімках, але зможе впізнати її, коли побачить. У зв'язку з цим слідчий пред'явив потерпілому П. підозрюваного Т. разом з іншими особами, які не мали різких відмінностей в

зовнішності, віці та одязі. У результаті проведеного впізнання П. вказав на Т., як особу, що вчинила злочин, та пояснив за якими ознаками він його впізнав та при яких обставинах бачив.

Оцініть дії слідчого і доказове значення проведеного пред'явлення для впізнання.

4. О 23.00 год. двоє невідомих у масках зі зброєю в руках напали на гр. П. У результаті сутички нападники нанесли потерпілому колоче-ріжуче поранення у стегно правої ноги, відібрали золотий ланцюжок, телефон LG та гроші в сумі 1400 грн. Потерпілий помітив у одного з нападників татування на зап'ясті лівої руки («ACDC»).

Складіть план розслідування на початковому етапі.

5. Вранці 7 березня поточного року біля дому № 2 по вул. Островського було виявлено труп гр. Б., смерть якого наступила в результаті нанесення йому ножового поранення в область серця. На підставі одержаних оперативно-розшукових даних було висунуто версію про те, що до вчинення злочину причетний гр. К., який вважав, що потерпілий був коханцем його дружини.

Скласти план проведення необхідних слідчих (розшукових) дій, спрямованих на перевірку версії про вбивство гр. Б. гр-м К. і мотиви вчинення ним цього злочину.

6. 9 травня поточного року близько 19.28 год. П. проник до квартири № 2, буд. 4, по вул. Сурікова, в м. Києві, звідки викрав чуже майно. Під час огляду місця події слідів злому не виявлено. Замки на вхідних дверях зовнішніх пошкоджень не мають, знаходяться у справному стані. Під час проведення обшуку у підозрюваного П. були виявлені та вилучені викрадені речі, а також зв'язка відмичок.

Встановити можливі способи виявлення та фіксації слідів. Визначити судові експертизи, що можуть бути призначені.

7. 12 квітня поточного року у продуктовому магазині «Фокус», розташованому у м. Києві по вул. Кліменка, вчинена крадіжка товарів на суму 5000 грн. При огляді місця події виявлено, що на одному з вікон магазину відігнуті металеві ґрати, а на дерев'яних частинах вікна є вдавнені сліди прямокутної форми з поперечною насічкою.

Встановити можливі способи виявлення та фіксації слідів. Визначити судові експертизи, що можуть бути призначені.

8. Патрульними поліцейськими Вузенко О.А. і Бурником Г.Т. під час чергування на узбіччі дороги виявлено труп невідомої жінки з ознаками вогнепального поранення голови. Вони викликали «швидку допомогу» і негайно почали проводити огляд місця події і трупа. Прибувши на місце події, лікар «швидкої допомоги» констатував смерть потерпілої і за вказівкою цих

працівників поліції транспортував труп у морг міської лікарні.

Чи правомірні дії працівників поліції? Як повинні були вчинити працівники поліції у наведеній ситуації?

9. До чергової частини Дарницького УП ГУНП у м. Києві надійшло повідомлення від невідомої особи про те, що в районі спорткомплексу «Адвіс» відбувається стрільба. СОГ, що прибула на місце події, встановлено, що в районі центрального входу до комплексу стоїть автомобіль «Audi-Q7», в салоні якого знаходиться два трупи осіб чоловічої статі з вогнепальними пораненнями. Вогнепальні пошкодження виявлені і на кузові автомобіля. На відстані 8 м від автомобіля на асфальтному покритті виявлено 28 стріляних гільз і автомат Калашникова.

Вкажіть, що необхідно фіксувати і вилучати з даного місця події.

10. Після вживання спиртних напоїв, під час п'яної сварки, яка перейшла у бійку, Ткач і Мусіяк викинули господаря квартири Гусака у відкрите вікно з 4 поверху. Гусак від отриманих ушкоджень помер. З метою інсценування самогубства Гусака, Ткач і Мусіяк розбили вікно.

Вкажіть, які сліди на одязі і тілі трупа, а також на місці події (в квартирі і на вулиці) можуть спростувати версію самогубства, та які сліди можуть бути виявлені та вилучені на тілі і одязі підозрюваних?

11. Для проведення допиту неповнолітнього підозрюваного П. слідчий запросив для участі його батька та вчителя (класного керівника П.). До початку допиту неповнолітній заявив клопотання про те, що не бажає давати показання в присутності свого класного керівника, так як це може відобразитися на його стосунках в школі з учителями та друзями.

Як вирішити заявлене клопотання?

12. Під час досудового розслідування щодо звалтування неповнолітньої Б. були встановлені розбіжності у показаннях потерпілої та свідків І. й Д. Слідчий викликав усіх трьох на одночасний допит. Під час допиту слідчий зачитав показання Б., які вона давала на попередньому допиті, та які на його думку були правдивими, перед тим, як було запропоновано дати показання іншим учасникам цієї слідчої (розшукової) дії.

Оцініть дії слідчого. Запропонуйте тактику проведення одночасного допиту двох та більше раніше допитаних осіб у подібній ситуації, але якщо потерпіла особа є повнолітньою.

13. О 21.45 год. по вул. Братиславська в м. Києві було вчинено наїзд на пішохода, що спричинило його смерть, водій зник у невідомому напрямку. На місце події виїхала слідчо-оперативна група для проведення огляду.

Оберіть прийоми та способи судової фотографії, які слід використати під час фіксації огляду місця події.

14. З Одеського музею мистецтва було викрадено картину Караваджо «Взяття Христа під варту». Через деякий час у результаті співпраці Національної поліції України з німецькими колегами були затримані члени транснаціонального організованого злочинного угруповання, в яких вказана картина була вилучена і повернута на Україну. Директор музею заявив, що він зможе впізнати викрадену картину.

Які слідчі (розшукові) дії повинен провести слідчий з метою ідентифікації витвору мистецтва?

15. Під час бійки із застосуванням зброї вогнепальні поранення у живіт та руку отримав гр. Іванов. На місці вчинення злочину знайдені дві гільзи різного калібру. Одна куля була вилучена із живота гр. Іванова під час операції. При обшуку у підозрюваного гр. Петрова виявлено та вилучено пістолет Макарова.

Як правильно вилучити та упакувати виявлені дві гільзи, кулю та пістолет Макарова? Які судові експертизи можуть бути проведені з метою встановлення необхідної інформації?

16. Після прибуття на місце події члени СОГ встановили 14 іноземних студентів, які постраждали від нападу хуліганів. Вони пояснили, що вже протягом двох тижнів угруповання з місцевої молоді погрожує їм, декілька разів нападали на них біля гуртожитку та били. Хулігани висловлювали погрози на їх адресу, і запевняли, що не відстануть, аж доки ті, не поїдуть з України. Все це супроводжувалось образами та побиттям руками, ногами та металевими прутами і ланцюгами. Ватажок і деякі його прибічники демонстративно глумилися в кімнатах іноземців. Приїхали вони до гуртожитку на 4 легкових автівках.

Визначити тактику огляду місця події, та інших слідчих (розшукових) дій.

17. 15 травня поточного року із озера по вул. Корольова в м. Києві рибачками було виловлене розчленоване тіло, загорнуте в поліетиленову плівку. Серед одягу, який був на тілі вбитого, була камуфляжна куртка. На тілі виявлені тілесні ушкодження.

Які першочергові слідчі (розшукові) дії необхідно провести в даній ситуації? Сформулюйте основні слідчі версії щодо події.

18. Слідчий під час допиту підозрюваного непомітно увімкнув диктофон і записав покази останнього. В подальшому долучив даний звукозапис до матеріалів кримінального провадження і призначив судову фоноскопичну експертизу по отриманому в результаті допиту звукозапису.

Охарактеризуйте дії слідчого. Як повинен був вчинити слідчий в даній ситуації?

19. На місці події виявлені сліди 4-х пальців правої руки людини з чітко відображеними в них папілярними лініями.

Назвіть види обліків, за якими варто перевірити ці сліди з метою розслідування злочину.

20. Сторож автотранспортного підприємства № 1, Петренко О.П., під час нічного обходу виявив півметровий пролом в кам'яній стіні шиноремонтного складу. Відчинивши склад, він побачив, що викрадено декілька десятків нових покришок, які були завезені за два дні до крадіжки. Петренко відразу зателефонував до поліції.

Яких першочергових заходів треба вжити працівникам поліції після прибуття на місце події?

21. До чергової частини Солом'янського УП ГУНП у м. Києві надійшла заява від громадянки А., яка повідомила, що близько 18 год. 28 хв. вона йшла по вул. Мічуріна до школи № 2. Назустріч їй йшов незнайомий молодий чоловік. Несподівано він вихопив у неї з рук сумку і зник на території парку. У заяві громадянка А. повідомила, що в сумці знаходився мобільний телефон «Nokia» вартістю 2280 грн., гаманець з грошима в сумі 500 грн., записна книжка і зв'язка із чотирьох ключів від будинку і робочого кабінету. Потерпіла від переляку не встигла розгледіти обличчя нападника, а описала лише зріст, статуру й одяг.

Які слідчі (розшукові) дії слід провести для встановлення особи нападника «за гарячими слідами»?

22. Близько 16 год. 28 хв. поблизу будинку № 23 по вул. Вишгородській у м. Києві невідомий підійшов до продавця Гопкало Н.П., яка продавала фрукти та овочі в торгівельній палатці, і коли остання почала перераховувати гроші, вихопив у неї виручку у сумі 850 гр., після чого з місця події втік на автомобілі закордонного виробництва білого кольору, в державному номері якого є цифри «7» і «5».

Сформулюйте версії та складіть план проведення першочергових слідчих (розшукових) дій.

23. Громадянин Д., повернувшись додому зі службового відрядження, знайшов свою дружину мертвою, про що повідомив до відділення поліції. В результаті огляду місця події встановлено, що громадянка Д., отримала ураження електричним струмом, від чого померла напередодні ввечері. Слідчий висунув версію, що її смерть настала при спробі самостійного ремонту холодильника, оскільки чоловік перебував у відрядженні. Але сусідка громадянки Д., громадянка К., стверджує, що пізно ввечером бачила чоловіка, схожого на громадянина Д., який піднімався сходами парадного.

Визначте предмет допиту громадянина Д. за фактом смерті громадянки Д. Наведіть перелік питань, які необхідно задати гр. Д. під час допиту для встановлення істини у кримінальному провадженні.

24. Під час ранкової пробіжки гр. В., відомий бізнесмен, був поранений пострілом із вогнепальної зброї біля свого будинку, розташованого за адресою: вул. Приозерна, 18-а в м. Києві. Під час огляду місця події за фактом замаху на життя громадянина В. на даху сусіднього будинку було виявлено та вилучено

довгоствольну вогнепальну зброю з глушником.

Які види судових експертиз необхідно провести та в якій послідовності?

25. Неповнолітній Блохін під час допиту як підозрюваний розповів слідчому про крадіжку мотоцикла із гаража гр. Плетньова та грошей із квартири гр. Ковтун, а про крадіжку мобільного телефону із магазину «Мобільник» змовчав, хоча цей факт також був відомий слідчому.

Сформулюйте підозрюваному питання для встановлення фактичних даних про епізод, пов'язаний з крадіжкою мобільного телефону.

26. На телефонну лінію чергової частини районного управління поліції поступило анонімне повідомлення про замінювання загальноосвітньої середньої школи, в приміщенні якої повинно відбуватися загальнодержавне незалежне оцінювання.

Сформулюйте типові слідчі версії та першочергові слідчі (розшукові) дії по їх перевірці.

27. Під час проведення обшуку в квартирі гр. Блінова, потерпіла Усікова, запрошена для участі в проведенні даної слідчої (розшукової) дії, впізнала наручний годинник, який їй належить, та заявила, що саме цей годинник у неї був викрадений рік тому невідомим зловмисником. Цей факт слідчий зафіксував в протоколі обшуку.

Яке доказове значення має впізнання потерпілою свого годинника? Чи є в даному випадку доцільним проведення пред'явлення для впізнання знайденого годинника?

28. Слідчий повідомив підозрюваному Ніколайчуку про те, що на металевій трубі, яка є знаряддям убивства, виявлені відбитки пальців. Ознайомившись з протоколом огляду місця події та ухвалою суду про проведення дактилоскопічної експертизи, підозрюваний визнав свою вину в умисному вбивстві. Після чого слідчий інших слідчих (розшукових) дій не проводив. Через деякий час слідчий отримав висновок раніше призначеної дактилоскопічної експертизи, яка встановила, що вилучені сліди пальців рук не придатні для ідентифікації. Ознайомившись з вказаним висновком підозрюваний відмовився від раніше наданих їм показань.

Дайте тактичну оцінку діям слідчого в даній ситуації.

29. У Хрипуна, затриманого за вчинення шахрайства, при особистому обшуку були виявлені 8 підроблених купюр номіналом по 200 грн. Затриманий пояснив, що ці гроші сам намалював. Слідчий йому не повірив і прийняв рішення про проведення слідчого експерименту.

Назвіть вид запланованого слідчого експерименту. Хто повинен бути учасником цього слідчого експерименту.

30. До відділу Національної поліції звернувся гр. Славін П.М. із заявою про

те, що його обманув невідомий чоловік під час продажу 10000 доларів США, – замість грошей йому вручив «грошову ляльку». За описаними ознаками зовнішності методом «словесного портрета» був затриманий гр. Брагін В.П., якого впізнав потерпілий. Затриманий все заперечує.

Яку слідчу (розшукову) дію треба провести, щоб довести належність Брагіну В.П. «грошової ляльки»?

11. Рекомендовані джерела інформації **Нормативно-правові акти та їх коментарі**

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *Верховна Рада України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. *Верховна Рада України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

4. Про захист прав людини і основоположних свобод: Конвенція Ради Європи від 04.11.1950 р. (зі змінами та доповненнями, внесеними Протоколом № 11 від 11.05.1994 р., Протоколом № 14 від 13.05.2004 р.). *Верховна Рада України.* URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

5. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Верховна Рада України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/stru>.

6. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII. *Верховна Рада України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.

7. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: Затверджена наказом МВС України від 07.07.2017 р. № 575. *Верховна Рада України.* URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17>.

8. Інструкція з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України: Затверджена наказом МВС України від 27.04.2020 р. № 357. *Верховна Рада України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#Text>.

9. Інструкція з організації функціонування криміналістичних обліків експертної служби МВС України: Затверджена наказом МВС України від 10.09.2009 р. № 390. *Верховна Рада України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0963-09>.

10. Інструкція про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах: Затверджена наказом Міністерства юстиції України від 12.12.2011 р. № 3505/5. *Верховна Рада України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1431-11>.

11. Інструкція про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події: Затверджена наказом МВС України від 03.11.2015 р. № 1339. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/main/1378204>.

12. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень: Затверджена наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.

13. Інструкція про проведення судово-медичної експертизи: Затверджена наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17.01.1995 р. № 6. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0254-95>.

14. Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України: Затверджене наказом МВС України від 03.11.2015 р. № 1343. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15>.

15. Положення про єдину інформаційну систему Міністерства внутрішніх справ: Затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 14.11.2018 р. № 1024. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1024-2018-%D0%BF#n124>.

16. Порядок взаємодії між органами та підрозділами Національної поліції, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України при встановленні факту смерті людини: Затверджений спільним наказом МВС, МОЗ та Генеральної прокуратури від 29.09.2017 р. № 807/1193/279. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1299-17>.

17. Порядок обліку фактів звернення та доставлення до закладів охорони здоров'я осіб у зв'язку із заподіянням їм тілесних ушкоджень кримінального характеру та інформування про такі випадки органів і підрозділів поліції: Затверджений наказом МВС України, Міністерства охорони здоров'я України від 06.07.2016 р. № 612/679. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1051-16>.

Основна

1. The basics of criminalistic: educational manual / Antoshchuk A., Myrovska A., Sakovskyi A. and others. Kyiv: FOP Maslakov, 2018. 82 p.

2. The basics of criminalistic: practical manual / Myrovska A., Samodin A., Tsymbaliuk T., Piaskovskyi V. and other; under the general editorship of A. Myrovska. Kyiv: Osvita Ukrainy, 2021. 148 p.

3. Криміналістика: навчальний посібник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. в 2-х частинах. Частина I: Вступ до курсу криміналістики. Криміналістична техніка / Б.Є. Лук'янчиков, Є.Д. Лук'янчиков, С.Ю. Петряєв. Київ: Нац. тех. ун-т України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського. 2017. 374 с.

4. Криміналістика: навчальний посібник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. в двох частинах. Частина II: Криміналістична тактика. Методика розслідування / Б.Є. Лук'янчиков, Є.Д. Лук'янчиков, С.Ю. Петряєв. Київ: Нац.

тех. ун-т України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського. 2017. 474 с.

5. Криміналістика: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / К.О. Чаплинський, О.В. Лускатов, І.В. Пиріг та ін. 2-е вид, перероб. і допов. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. 480 с.

6. Криміналістика : підручник / [В. В. Пясковський, Ю. М. Черноус, А. В. Самодін та ін.] ; за заг. ред. В. В. Пясковського. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Право, 2020. 752 с.

7. Криміналістика: підручник / В.В. Пясковський, В.К. Весельський, А.В. Іщенко та ін. Київ: «Центр учбової літератури», 2015. 704 с.

8. Криміналістика: підручник / Р.І. Благута, О.І. Гарасимів, О.М. Дуфенюк та ін. / за заг. ред. Є.В. Пряхіна. 3-тє вид, переробл. та допов. Львів : ЛьвДУВС, 2016. 948 с.

9. Криміналістика: підручник / Ю.П. Аленін, Л.І. Аркуша, О.О. Подобний, В.В. Тіщенко та ін. / за ред. В.В. Тіщенка. Одеса : Вид. дім «Гельветика», 2017. 556 с.

10. Криміналістика: підручник: у 2 т. Т. 1 / Ю.В. Шепітько, В.А. Журавель, В.О. Коновалова та ін. / за ред. В.Ю. Шепітька. Харків: Право, 2019. 456 с.

11. Криміналістика: підручник: у 2 т. Т. 2 / Ю.В. Шепітько, В.А. Журавель, В.О. Коновалова та ін. / за ред. В.Ю. Шепітька. Харків : Право, 2019. 328 с.

Додаткова

До розділу 1 «Теоретичні основи криміналістики»

1. Даньшин М. В. Криміналістика ХХІ століття : місце у системі наукового знання : монографія. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2013. 480 с.

2. Котюк І. І. Теоретичні аспекти криміналістичної ідентифікації : монографія. Київ : Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 2004. 208 с.

3. Полянська Г. С. Криміналістична діагностика у розкритті та розслідуванні злочинів : монографія. Кривий Ріг, 2015. 197 с.

4. Столітній шлях судової експертизи в Україні (1918–2018 рр.) : монографія / О. М. Ключев, О. П. Угровецький, Е. Б. Сімакова-Єфремян та ін. ; за ред. О. М. Ключева. Харків : Золоті сторінки, 2018. 336 с.

5. Шепітько В. Ю. Вступ до навчального курсу «Криміналістика». Київ : Ін Юре, 2016. 192 с.

6. Юсупов В. В. Криміналістика в Україні у ХХ–ХХІ століттях : монографія. Київ : ФОП Маслаков, 2018. 556 с.

До розділу 2 «Криміналістична техніка»

1. Використання електронних (цифрових) доказів у кримінальних провадженнях : метод. рек. / М. В. Гребенюк, В. Д. Гавловський, М. В. Гуцалюк, В. Г. Хахановський та ін. Київ, 2017. 76 с.

2. Воробей О. В., Кофанов А. В. Техніко-криміналістичне дослідження документів : навч. посіб. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 2011. 312 с.

3. Глосарій балістичних, вибухотехнічних та тактико-технічних термінів (з метою використання при виявленні, фіксації та вилученні криміналістично

значимої інформації в умовах антитерористичної операції): спеціалізований словник / С. В. Албул, Д. С. Афонін. Одеса : ОДУВС, 2017. 83 с.

4. Експертизи у судочинстві України : наук.-практ. посіб. / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, І. В. Гори ; наук. ред. В. А. Колесник. Київ : Юрінком Інтер, 2015. 504 с.

5. Запахові сліди та їх властивості : метод. рекомендації / А. В. Кофанов, О. Л. Кобилянський, П. Д. Біленчук. Київ, 2010. 52 с.

6. Інформаційно-довідкове забезпечення кримінальних проваджень : підручник / В. В. Бірюков, В. Г. Хахановський, В. С. Бондар, С. В. Шалімов ; за заг. ред. В. В. Бірюкова. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 288 с.

7. Калюга К. В. Окрема криміналістична теорія про зовнішні ознаки та властивості особи злочинця : монографія. Запоріжжя : КСК-Льянс, 2017. 296 с.

8. Клименко Н. І. Загальна теорія судової експертології : монографія. Тернопіль : Вид-во «Крок», 2018. 262 с.

9. Кофанов А. В., Кобилянський О. Л. Теорія і практика криміналістичного дослідження холодної зброї : методичні рекомендації. Київ : УкрДГРІ, 2013. 56 с.

10. Криміналістична техніка : Книга друга (частина II) : навч. посіб. / А. В. Кофанов, О. Л. Кобилянський, С. В. Хільченко, Т. В. Михальчук та ін. Київ : КИЙ, 2011. 352 с.

11. Криміналістичне дослідження вибухових речовин : метод. рекомендації / А. В. Кофанов, О. Л. Кобилянський, О. О. Давидова. Київ : КИЙ, 2011. 48 с.

12. Кримінальна реєстрація та криміналістичні обліки : курс лекцій / А. В. Кофанов, С. І. Мендус, Є. Ю. Свобода, В. В. Індюкова. Київ, 2011. 146 с.

13. Мотлях О. І. Поліграф : наукова природа походження, нормативно-правове регулювання та допустимі межі застосування : монографія. Київ : Освіта України, 2012. 394 с.

14. Мотлях О. І., Усіков І. П. Практика призначення та проведення судових психофізіологічних експертиз й експертних досліджень із використанням комп'ютерного поліграфа (методичні та практичні рекомендації) : посіб. Київ : Освіта України, 2015. 210 с.

15. Нарізна мисливська та багатоцільова вогнепальна зброя, виготовлена на базі автомата Калашникова : судово-балістичний довідник / О. С. Соколов, О. В. Грищенко. Київ, 2017. 137 с.

16. Одорологія у криміналістиці : метод. рекомендації / А. В. Кофанов, О. Л. Кобилянський, П. Д. Біленчук. Київ, 2010. 52 с.

17. Основи судової експертизи : навчальний посіб. для фахівців, які мають намір отримати або підтвердити кваліфікацію судового експерта / Л. М. Головченко, А. І. Лозовий, Е. Б. Сімакова-Єфремян та ін. Харків : Право, 2016. 928 с.

18. Особливості використання обліків та автоматизованих інформаційних систем при розслідуванні кримінальних правопорушень : метод. рекомендації / В. Г. Хахановський, Д. В. Дабіжа, В. В. Пясковський. Київ: 2017. 37 с.

19. Особливості криміналістичного дослідження рукописів, виконаних у незвичних умовах : метод. рекомендації / Л. М. Белова, І. В. Білоус, О. В. Шведова. Київ, 2017. 43 с.

20. Отрошенко В. А., Теслюк О. С. Експертиза відео-, звукозапису. Види досліджень. Особливості призначень : інформаційний лист. Київ : ДНДЕКЦ МВС; Херсонський НДЕКЦ МВС, 2018. 7 с.

21. Патик Л. Л. Техніко-криміналістичне дослідження підробного паспорта громадянина України : навч. посіб. для студ. ВНЗ. Київ : ЦУЛ, 2013. 140 с.

22. Пиріг І. В. Теоретико-прикладні проблеми експертного забезпечення досудового розслідування: монографія. Дніпропетровськ : Ліра ЛТД, 2015. 432 с.

23. Поняття й система методів техніко-криміналістичного дослідження документів : навч. посіб. / А. В. Іщенко, М. Ю. Будзієвський, І. П. Красюк. Київ, 2011. 97 с.

24. Психофізіологічні дослідження з використанням поліграфа в практиці розслідування злочинів : метод. рекомендації / О. І. Мотлях, В. Л. Костюк, Д. В. Куценко. Київ : Освіта України, 2016. 73 с.

25. Свобода Є. Ю. Судове почеркознавство : запитання та відповіді : навчальний посіб. Київ : УкрДГРІ, 2014. 192 с.

26. Сімакова-Єфремян Е. Б. Комплексні судово-експертні дослідження : теорія та практика : монографія. Харків : Право, 2016. 456 с.

27. Стлітній А. В. Електронне кримінальне провадження : передумови виникнення, сучасний стан та перспективи розвитку : монографія. Київ : Видавничий дім «АртЕк», 2016. 724 с.

28. Судова балістика : практичні аспекти : навч. посіб. / В. В. Арешонков, А. В. Кофанов, О. Л. Кобилянський ; за ред. П. Д. Біленчука. Київ : УкрДГРІ, 2016. 408 с.

29. Судові експертизи в процесуальному праві України : навч. посіб. / за заг. ред. О. Г. Рувіна. Київ : Вид-во Ліра-К, 2019. 424 с.

30. Судово-балістичні дослідження : курс лекцій / А. В. Кофанов, О. Л. Кобилянський, В. В. Арешонков ; за ред. П. Д. Біленчука. Київ : УкрДГРІ, 2015. 278 с.

31. Антонюк П. Є., Білоус І. В., Крилевич Р. Б., Приходько Ю. П., Саковський А. А., Фурман Я. В., Щербанюк Д. В. Використання дактилоскопічних сканерів підрозділами Національної поліції України: метод. рек. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2021. 30 с.

До розділу 3 «Криміналістична тактика»

1. Алексейчук В. І. Огляд місця події : тактика і психологія. Харків : Вид. агенція «Апостіль», 2011. 164 с.

2. Ващук О. П. Невербальна інформація у кримінальному провадженні : теоретико-методологічні основи : монографія. Одеса : Вид. дім «Гельветика», 2017. 430 с.

3. Галаган В. І., Козак О. В. Процесуальний порядок і тактика отримання зразків для експертизи у кримінальному провадженні України : монографія. Краматорськ : ТОВ «Каштан», 2015. 223 с.
4. Головка М. Б., Осипенко І. П. Обшук (юридико-психологічні аспекти організації та проведення) : навч.-метод. посіб. Чернігів : Чернігівський нац. технолог. ун-т, 2015. 126 с.
5. Домашенко О. М. Тактичні помилки у слідчій діяльності : монографія. Харків : Вид. агенція «Апостиль», 2019. 168 с.
6. Криміналістична тактика : навч. посіб. / за ред. М. А. Погорецького, Д. Б. Сергєєвої. Київ : Алерта, 2016. 244 с.
7. Настільна книга слідчого / М. І. Панов, В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова та ін. ; 3-те вид., переробл. і доповн. Київ : «Ін Юре», 2011. 736 с.
8. Негласні слідчі (розшукові) дії та використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : навчально-практичний посіб. / С. С. Кудінов, Р. М. Шеховцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко ; 2-е видання, розшир. й доповнене. Харків : «Оберіг», 2015. 344 с.
9. Огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією, у кримінальному провадженні України : навч. посіб. / В. І. Галаган, М. Й. Кулик, Н. С. Моргун, Ю. В. Терещенко. Київ, 2018. 112 с.
10. Організація і тактика одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб : навч. посіб. / С. С. Чернявський, О. О. Алексеєв, І. А. Жалдак та ін. Київ : НАВС, 2016. 66 с.
11. Особливості фіксації ходу та результатів проведення слідчих (розшукових) дій : метод. рекомендації / О. А. Осауленко, О. В. Александренко, Н. С. Моргун та ін. Київ : НАВС, 2015. 136 с.
12. Пам'ятка слідчому щодо проведення огляду трупа на місці події / Я. В. Фурман, Л. Т. Котляренко. Київ, 2017. 46 с.
13. Пошук та знешкодження саморобних вибухових пристроїв : метод. рекомендації / В. В. Юсупов, Ю. П. Приходько, Я. В. Фурман, К. Ю. Бобрик. Київ, 2017. 33 с.
14. Процесуальний порядок та тактичні особливості здійснення слідчих (розшукових) дій : наук.-метод. рекомендації / В. В. Кікінчук, К. Л. Бугайчук, В. О. Малярова, Т. П. Матюшкова. Харків : ХНУВС. 2018. 101 с.
15. Процесуальні документи досудового розслідування (слідчого, адвоката, судді) / М. А. Погорецький, О. П. Кучинська ; 2-ге вид. Київ : Алерта, 2018. 274 с.
16. Слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні : навч. наоч. посіб. у схемах і таблицях / О. А. Осауленко, А. В. Самодін, Г. М. Степанова та ін. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 140 с.
17. Тактика проведення слідчого експерименту під час досудового розслідування : метод. рек. / П.Є. Антонюк, А.О. Антощук, В.В. Пяковський, А.В. Самодін та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. 70 с.

18. Тактика слідчого огляду комп'ютерних систем та їх елементів : наук.-практ. посіб. / В. О. Одерій, С. О. Корона, С. В. Самойлов. Донецьк, 2010. 87 с.
19. Теслюк І. О. Тактичні засади застосування криміналістичного прогнозування у досудовому розслідуванні (на прикладі органів Національної поліції України) : монографія. Одеса : ОДУВС, 2017. 217 с.
20. Участь спеціаліста в огляді місця події : довідник. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. 128 с.
21. Участь спеціаліста-криміналіста під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій : навчальний посіб. / Є. Ю. Свобода, А. В. Кофанов, А. В. Самодін та ін. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018. 432 с.
22. Черниченко І. В. Застосування відеоконференції у кримінальному провадженні України : теорія і практика : монографія / за ред. О. П. Кучинської. Київ : Алерта, 2015. 272 с.

До розділу 4 «Криміналістична методика»

1. Галаган В. І., Яковенко М. О. Особливості методики розслідування нерозкритих грабежів та розбоїв минулих років : монографія. Луганськ : РВВ ЛДУВС, 2013. 255 с.
2. Журавель В. А. Криміналістичні методики : сучасні наукові концепції : монографія. Харків : Апостиль, 2012. 302 с.
3. Калюга К. В. Мистецтво здобувати та використовувати інформацію щодо особи злочинця. Київ : Право. 2019. 256 с.
4. Коваленко А. В. Розслідування посягань на життя та здоров'я журналістів : монографія. Сєвєродонецьк, 2018. 267 с.
5. Криміналістичне забезпечення виявлення та розслідування злочинів : монографія / за ред. В. В. Тіщенко. Одеса : Вид. дім «Гельветика», 2018. 430 с.
6. Криміналістичне забезпечення розкриття і розслідування злочинів : курс лекцій / В. К. Весельський, А. В. Іщенко, В. С. Кузьмічов та ін. Київ, 2011. 177 с.
7. Криміналістичні засоби та методи розкриття та розслідування кримінальних правопорушень : підручник / О. М. Цільмак, О. Є. Користін, О. С. Шаптала, Д. В. Талалай. Одеса, 2015. 302 с.
8. Методика розслідування окремих кримінальних правопорушень (у схемах і таблицях) : навч. посіб. / Г. П. Власова, Г. О. Ганова, В. М. Гусаров та ін. Київ : Нац. акад. прокуратури України, 2015. 146 с.
9. Нікітіна-Дудікова Г. Ю. Розслідування насильницького задоволення статевої пристрасті неприродним способом, вчиненого щодо малолітньої особи : навч. посіб. / за заг. ред. Ю. М. Черноус. Вінниця : ТОВ «Твори», 2018. 292 с.
10. Організація і тактика розслідування вбивств через необережність : монографія / А. В. Іваниця, М. М. Єфімов. Дніпро : Ліра ЛТД, 2017. 148 с.
11. Організація початкового етапу досудового розслідування кримінальних правопорушень : збірник матеріалів практики / О. З. Гладун, В. П. Стадник, О. В. Яковлев, С. В. Янчишин. Київ : Нац. акад. прокуратури України, 2018. 68 с.

12. Організація розслідування окремих видів злочинів : навч. посіб. / А. Ф. Волобуєв та ін. ; за заг. ред. А. Ф. Волобуєва. Харків : ХНУВС, 2011. 567 с.
13. Остапчук М. С. Методика розслідування розбоїв, учинених неповнолітніми. Львів, 2015. 250 с.
14. Пиріг І. В., Самсонова В. В. Методика розслідування крадіжок, вчинених на території садівницьких товариств і дачних кооперативів : монографія. Дніпро, 2017. 151 с.
15. Розкриття квартирних крадіжок працівниками карного розшуку : метод. рекомендації / О. М. Стрільців, В. І. Василичук, М. М. Марков та ін. Київ, 2018. 55 с.
16. Розслідування зґвалтувань минулих років : метод. рекомендації / В. Я. Горбачевський, О. В. Кубарева, Н. О. Симоненко. Київ, 2018. 51 с.
17. Розслідування навмисних вбивств, замаскованих під нещасний випадок або самогубство на залізничному транспорті : навч. посіб. для студ. ВНЗ / Ю. Б. Комаринська, О. І. Галаган. Київ : ЦУЛ, 2013. 123 с.
18. Розслідування окремих видів злочинів : навч. посіб. / О. О. Алексєєв, В. К. Весельський, В. В. Пясковський ; 2-ге вид. перероб. та доп. Київ : Центр учбової літератури. 2014. 320 с.
19. Розслідування окремих видів кримінальних правопорушень : навчальний посібник / В. В. Пясковський, С. С. Чернявський, П. Є. Антонюк та ін. ; за загальною редакцією В. В. Пясковського. – К. : 7БЦ, 2022. – 256 с.
20. Сучасні методи досудового розслідування кримінальних правопорушень : підручник / О. М. Цільмак, О. Є. Користін, О. М. Заєць та ін. Одеса : Фенікс, 2017. 352 с.
21. Черноус Ю. М. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів : монографія. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2017. 492 с.
22. Розслідування окремих видів кримінальних правопорушень : навчальний посібник / В. В. Пясковський, С. С. Чернявський, П. Є. Антонюк та ін. ; за загальною редакцією В. В. Пясковського. – К. : 7БЦ, 2022. – 256 с.

Інформаційно-довідкові системи, автоматизовані робочі місця, мультимедійні навчальні посібники, дистанційні курси

1. Автоматизоване робоче місце слідчого : інформаційно-довідкова програма / Л. Д. Удалова, В. В. Рожнова, А. В. Самодін та ін. Київ, 2017. *Національна академія внутрішніх справ.* URL : https://www.naiu.kiev.ua/arm/slidch_new/start.html.
2. Інформаційне забезпечення органів Національної поліції : мультимедійний навч. посіб. / В. А. Кудінов, В. Г. Хахановський, В. М. Смаглюк. Київ, 2017. *Національна академія внутрішніх справ.* URL : https://arm.naiu.kiev.ua/books/inform_zabezpechennia/index.html.
3. Інформаційні технології в діяльності Національної поліції : мультимедійний навч. посіб. / В. А. Кудінов, О. Є. Пакриш, В. В. Підвисоцький. Київ, 2017. *Національна академія внутрішніх справ.* URL : https://arm.naiu.kiev.ua/books/inform_tekhnolohii/info/autors.html.

4. Криміналістика : дистанційний курс навчання / А. О. Антощук, В. В. Пясковський, Ю. М. Черноус та ін. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : <https://dn.naiu.kiev.ua/login/index.php>.
5. Криміналістика : мультимедійний підручник / О. О. Алексеев, В. В. Пясковський, А. В. Іщенко та ін. Київ, 2016. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : <https://arm.naiu.kiev.ua/books/kriminalist/index.html>.
6. Методика розслідування злочинів : дистанційний курс навчання / А. О. Антощук, В. В. Пясковський, А. В. Самодін та ін. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : <https://dn.naiu.kiev.ua/login/index.php>.
7. Особливості розслідування окремих видів злочинів : мультимедійний навч. посіб. / А. О. Антощук, В. В. Пясковський, А. В. Мирівська та ін. Київ, 2017. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : <https://arm.naiu.kiev.ua/books/orovz/index.html>.
8. Робоче місце експерта з трасологічних досліджень : навч. інформ.-довідкова програма. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : https://arm.naiu.kiev.ua/arm/arm_trasolog/index.html.
9. Слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні : мультимедійний навч. посіб. / О. А. Осауленко, Г. М. Степанова, А. В. Самодін та ін. Київ, 2018. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : https://arm.naiu.kiev.ua/books/slidchi_rozdii/index.html.
10. Криміналістичне дослідження металюї холодної зброї : мультимедійний навч. посіб. Київ, 2015. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : <https://arm.naiu.kiev.ua/books/xolodna-zbroya/index.html>.
11. Судове почеркознавство : мультимедійний навч. посіб. / Є. Ю. Свобода, К. П. Ключник. Київ, 2015. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : https://arm.naiu.kiev.ua/books/sudove_pocherkoznavstvo/avtoru.html.
12. Участь спеціаліста в огляді місця події : довідник : практичний посіб. Київ, 2018. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : https://arm.naiu.kiev.ua/books/dovidnyk_ohliadmp/index.html.

Ресурси

1.	Офіційне інтернет-представництво Президента України	https://www.president.gov.ua
2.	Офіційний портал Верховної Ради України	https://rada.gov.ua
3.	Урядовий портал	https://www.kmu.gov.ua/control/
4.	Уповноважений Верховної Ради України з прав людини	http://www.ombudsman.gov.ua
5.	Міністерство внутрішніх справ України	https://mvs.gov.ua
6.	Національна поліція України	https://www.npu.gov.ua/
7.	Міністерство освіти і науки України	https://www.mon.gov.ua
8.	Міністерство юстиції України	https://minjust.gov.ua/ua
9.	Верховний Суд України	https://www.scourt.gov.ua
11.	Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України	https://dndeke.centrmia.gov.ua/
12.	Київський науково-дослідний інститут судових експертиз МІО України	https://kniise.com.ua/
13.	Конгрес криміналістів	https://crimcongress.com/guide/
14.	Національна академія внутрішніх справ	https://www.naiu.kiev.ua/
15.	Національна академія правових наук України	https://www.aprnu.kharkiv.org/
16.	Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського	https://www.nbu.gov.ua
17.	Єдиний державний реєстр судових рішень	https://reyestr.court.gov.ua

Підписи авторів РПНД:

Вадим ПЯСКОВСЬКИЙ
Поліна АНТОНЮК
Ірина СОРОКА